

**UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA**

KATJA ANDRINEK

**ANALIZA SODNE PRAKSE KAZNIVIH
DEJANJ ZOPER OKOLJE, PROSTOR IN
NARAVNE DOBRINE V SLOVENIJI**

Diplomsko delo

Maribor, 2015

**UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

**ANALIZA SODNE PRAKSE KAZNIVIH
DEJANJ ZOPER OKOLJE, PROSTOR IN
NARAVNE DOBRINE V SLOVENIJI**

**Študent: Katja Andrinek
Številka indeksa: 71169065
Študijski program: UNI-PRAVO
Študijska smer: Kazensko pravo
Mentor: prof. dr. Rajko Knez
Komentor: Miha Šošić
Lektor: Anton Strniša, prof.**

Maribor, julij 2015

*»Zemlja človeštva ne rabi za preživetje. Preden smo prišli na ta planet, je šlo materi
Zemlji kar dobro. Če je ne bomo ljubili, bomo izgubljeni.«*

Louise L. Hay

*Zahvaljujem se mentorju dr. Rajku Knezu za pomoč, nasvete in potrpežljivost pri
izdelavi diplomske naloge. Prav tako hvala somentorju Mihi Šošić za vse predloge in
nasvete.*

*Hvala tudi vsem bližnjim za spodbudo, podporo in pomoč, tako pri pisanju diplomskega
dela kot tudi pri celotnem študiju prava.*

POVZETEK

Varstvo okolja je vse bolj popularna in pereča tema v medijih, politiki in civilni družbi. Mnogi bi se strinjali s trditvijo, da imajo Slovenci danes mnogo bolj okrepljeno ekocentrično zavest kot pred leti. Pa vendar, koliko Slovencev, po sprehodu v gozdu, ko naleti na divje odlagališče, poda ovadbo kaznivega dejanja obremenjevanja in uničevanja okolja? Koliko Slovencev, ki gredo vsak dan mimo sosedovega psa, za katerega vedo, da je skoraj vse življenje pripet na verigi in več dni brez pitne vode, poda ovadbo kaznivega dejanja mučenja živali? Takih Slovencev je malo. In to potrjujejo statistike o številu podanih ovadb kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine. V primerjavi z ovadbami vseh kaznivih dejanj, je letno tovrstnih ovadb podanih le okoli 0,5 odstotka. Analiza kaže, da je dejanske kriminalitete mnogo več, torej je problem v zatiskanju oči očitcev, ki se ne odločijo za prijavo. Pa vendar v okoljski kriminaliteti vendar le ni vse tako črno. Namreč, ko je enkrat ovadba podana, obstaja velika verjetnost, da bo dobila sodni epilog. Statistika vloženih obtožb kaže, da so državni tožilci v predkazenskem postopku uspešni, saj dobro polovico primerov ovadb privedejo do vložitve obtožbe. Tudi v nadaljnjem, sodnem postopku se iz odstotka obsodb v primerjavi z obtožbami, kaže njihova učinkovitost, saj ta, po letu 2010, presega 60 odstotkov in še vedno raste. Državni tožilci kažejo svojo aktivnost tudi v vlaganju pritožb, saj statistika kaže, da se pritožijo ob skoraj vsaki oprostilni sodbi. Za visoko število obsodilnih sodb pa niso zaslužni le tožilci, ampak tudi sodstvo, saj je slednje tisto, ki na koncu odloči, ali bo sodba obsodilna ali zavrnjena. Iz izdajanja vse več obsodilnih sodb, z vse večjimi kaznimi, ki zadnja leta niso le denarne, ampak tudi zaporne, je mogoče sodstvu priznati vse večjo kritičnost do okoljske kriminalitete. Poleg ovaditeljev, državnih tožilcev in sodstva, pa imajo svojo vlogo tudi mediji, ki s šokantno predstavitvijo tovrstnih kaznivih dejanj, dosežejo ogorčenje splošne javnosti, in imajo tako funkcijo zastraševanja in s tem preventivski učinek za potencialne storilce. Sklepna ugotovitev je torej, da državni tožilci in sodstvo delajo dobro. Morda bi lahko bili še bolj učinkoviti ob ustrežnejši zakonodaji, saj je obstoječi, mogoče očitati pretirano blanketnost kazensko-pravnih norm, težko določljivo terminologijo ter razdrobljenost in številčnost zakonskih in podzakonskih okoljevarstvenih določb. Iz uvodnih vprašanj, je mogoče razbrati namig na največji problem okoljske kriminalitete, to je podajanje ovadb. S še večjo angažiranostjo in ozaveščanjem slovenske javnosti je

potrebno doseči tako stopnjo ekocentrične zavesti Slovencev, da ovadba okoljske kriminalitete ne bo več vprašanje, ampak pravilo.

Ključne besede: kazenskopravno varstvo okolja, kazniva dejanja zoper okolje, ekocentrizem, obremenjevanje in uničevanje okolja, onesnaženje morja in voda s plovili, protipravno ravnanje z jedrskimi ali drugimi nevarnimi radioaktivnimi snovmi, onesnaženje pitne vode, onesnaženje živil ali krme, protipravno zavzetje nepremičnine, uničenje nasadov s škodljivo snovjo, uničevanje gozdov, mučenje živali, nezakonit lov, nezakoniti ribolov, nezakonito ravnanje z zaščitnimi živalmi in rastlinami, prenašanje kužnih bolezni pri živalih in rastlinah, izdelovanje škodljivih zdravil za zdravljenje živali, nevestna veterinarska pomoč

SUMMARY

Protection of the environment has become increasingly popular and serious theme in the media, politics and civil society. Many would agree with the claim that the ecocentric consciousness of the Slovenes has strengthened over the years. Nevertheless, how many Slovenes coming across an illegal waste dump while taking a stroll through the forest, report a criminal offence of harming and destroying of the environment to the authorities? How many do report a criminal offence of animal cruelty after seeing a neighbour's dog restrained on a chain knowing that the animal has been without water for days? There are few. Statistics on the number of reported criminal offences against the environment, space and natural resources are an indicator of that. In comparison with the number of all reported criminal offences, only 0.5 percent of those that breach environmental legislation are reported annually. Analysis thus indicates additional actual criminality which is the result of closing one's eyes to the truth and not reporting the offences. However, everything nevertheless is not negative in environmental criminality. Once offences are reported there is a high likelihood that they will get court epilogue. Statistics of reported offences indicate that public prosecutors are successful in pre-trial procedures, as up to a half of filed criminal complaints lead to filing an allegation. Their efficiency is also shown in further judicial proceedings, where the percent of allegations in comparison with the complaints surpassed 60 percent in 2010, and is still growing. The activity of public prosecutors can also be seen in filing the complaints; according to statistics there is one filed for every acquittal. However, prosecutors alone cannot take the credit for the high number of guilty verdicts; it cannot be done without the judiciary. The final decision if the verdict will be guilty or rejective is theirs. Predominance of guilty verdicts with higher sentences, including not only penalties but since recent times also imprisonment, speaks of seriousness of the judiciary concerning the environmental criminality. Besides the complainants, public prosecutors and the judiciary, the media plays the important part with its shocking presentation of this kind of offences. Display of the latter often causes a public outrage, and consequently, the media plays the role of the intimidator and can prevent future offences.

In conclusion, the public prosecutors and the judiciary work well. Greater efficiency could be achieved with more suitable legislation. The current one can be criticized for its blankness of criminal law norms, difficult to determine terminology, partition and numerousness of legal and implementing environmental provisions. The major problem of environmental criminality can be discerned from the introductory questions: reporting criminal offences. With even greater engagement and awareness the ecocentric awareness of the Slovenes must be strengthened to the degree that reporting criminal offences against the environment will no longer be a matter of question but a rule.

Key Words: criminal environmental law, environmental crime, ecocentrism, harming and the destruction of the environment, pollution of the sea and waters with vessels, illegal shipment or disposal of hazardous waste, unlawful emissions to the water, pollution of comestible products and stern, unlawful occupation of property, destruction of plantation with harmful substance, deforestation, animal cruelty, illegal hunting, illegal fishing, unlawful trade in endangered species, manufacturing harmful medicament for animals, negligent veterinary assistance

Kazalo

1. UVOD.....	1
2. KLASIFIKACIJA KAZNIVIH DEJANJ ZOPER OKOLJE, PROSTOR IN NARAVNE DOBRINE PO KAZENSKEM ZAKONIKU	3
2.1. Kaznivo dejanje obremenjevanja in uničevanja okolja (332. člen KZ-1)	4
2.2. Kaznivo dejanje onesnaženje morja in voda s plovili (333. člen KZ-1)	6
2.3. Kaznivo dejanje protipravnega ravnanja z jedrskimi ali drugimi nevarnimi radioaktivnimi snovmi (334. člen KZ-1).....	7
2.4. Kaznivo dejanje onesnaženja pitne vode (336. člen KZ-1).....	9
2.5. Kaznivo dejanje onesnaženja živil in krme (337. člen KZ-1)	10
2.6. Kaznivo dejanje protipravnega zavzetja nepremičnine (338. člen KZ-1).....	11
2.7. Kaznivo dejanje uničenja nasadov s škodljivo snovjo (339. člen KZ-1)	11
2.8. Kaznivo dejanje uničevanja gozdov (340. člen KZ-1).....	12
2.9. Kaznivo dejanje mučenja živali (341. člen KZ-1).....	13
2.10. Kaznivo dejanje nezakonitega lova (342. člen KZ-1)	14
2.11. Kaznivo dejanje nezakonitega ribolova (343. člen KZ-1).....	15
2.12. Kaznivo dejanje nezakonitega ravnanja z zaščitnimi živalmi in rastlinami (344. člen KZ-1).....	15
2.13. Prenašanje kužnih bolezni pri živalih in rastlinah (345. člen KZ-1).....	17
2.14. Kaznivo dejanje izdelovanja škodljivih zdravil za zdravljenje živali (346. člen KZ-1)	17
2.15. Kaznivo dejanje nevestne veterinarske pomoči (347. člen KZ-1).....	18
2.16. Kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine, ter možni steki	18
3. FORMALNA ANALIZA SODNIH PRIMEROV OD LETA 2008 DO 2014	20
3.1. Kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine v razmerju do vseh kaznivih dejanj.....	20
3.2. Največkrat in najmanjkrat zagrešena tovrstna kazniva dejanja.....	21
3.3. Število začelih postopkov v razmerju do števila ovadb in vložniki ovadbe.....	23
3.4. Število ovadb in začelih postopkov v primerjavi z dejansko kriminaliteto.....	24
3.5. Najpogostejši sprožilec postopka – državni tožilec, posameznik ali neodvisna organizacija.....	27
3.6. Število obsodilnih sodb v primerjavi s številom vloženih ovadb in obtožb.....	27
3.7. Vprašanje sodne instance.....	29

3.8. Pravna sredstva in njeni iskalci	30
3.9. Konec postopka – vsebinska odločitev ali procesni razlog	31
4. VSEBINSKA ANALIZA SODNIH PRIMEROV OBRAVNAVANIH NAVIŠJIH SODIŠČIH IN VRHOVNEM SODIŠČU OD LETA 2006 DO 2014	33
4.1. Uporaba mednarodnih, virov EU in nacionalnih virov	33
4.2. Vprašanje benevolentnosti glede pristopa sodišča	34
4.3. Sodna uporaba načel varstva okolja	36
4.4. Pristop sodišča, ki dopolnjuje zakonodajo	37
4.5. Odmevne sodbe in mediji	39
5. SKLEP	42
6. BIBLIOGRAFIJA	45

1. UVOD

Človek sodobnega časa počasi spoznava svojo odvisnost od ohranitve okolja. Slednjega je rušil skozi zgodovino, in ga, sicer v manjši meri, pa vendar še vedno, s čezmernim izkoriščanjem in uničevanjem, ruši tudi danes. Najpriročnejši izgovor za to je strukturiranje in funkcioniranje sodobne družbe, katere koncept gospodarstva pa se odraža tudi v odnosu do narave, ko človeka postavlja za absolutnega gospodarja. Industrijski revoluciji je sledilo obdobje streznitve. Teza, ki postavlja človeka za gospodarja narave, je začela bledeti. Posledice zastrupljanja, uničevanja in izkoriščanja okolja, zaradi katerih izginjajo živalske in rastlinske vrste ter celo hudo zbolevalo in umirajo ljudje, so ugotovitve pripeljale do točke preloma, kjer se je človekov antropocentrizem umaknil ekocentrizmu, ki je človeka zopet postavil na mesto enakovrednega in soodvisnega dela narave. Tako varstvo okolja, zaradi spoznanja o človekovi soodvisnosti in ranljivosti postaja hierarhično visoka vrednota.¹

Tudi v Sloveniji je varstvo okolja spoštovana vrednota, ki temelji na zavesti o čudoviti deželi, ki združuje raznolike svetove, od alpskega do dinarskega in od panonskega do kraškega, državi, ki je bogata z neokrnjeno naravo, vodnimi viri in gozdnimi površinami. Zaradi svoje prostorske umeščenosti med zahodno in vzhodno Evropo ter mejo med severom in jugom, je tranzitna država kriminalnih skupin, katere pogosto »dragoceni tovor« na našem ozemlju samo skladiščijo ali pa le prepeljejo skozi državo, kar pa velja tudi za ekološko kriminaliteto.²

V Sloveniji gre pri kaznivih dejanjih zoper okolje, prostor in naravne dobrine za relativno novo področje delovanja in novo, še vedno oblikujočo se odklonskost, zaradi česar sistematizacija pravnega varstva okolja poteka že več kot desetletje in še vedno traja. Omenjena kazniva dejanja ogrožajo posebej varovane dobrine, posledica je pogosto velika škoda, kjer so žrtve običajno neznane ali pozabljene. Največkrat je individualizacija žrtev težka, zaradi dolgo časa skritih posledic tovrstne kriminalitete, ki so lahko odkrite tudi šele čez več let ali desetletij, poškodbe okolja in posledice na ljudeh pa so velikokrat nepopravljive. Najpogostejši vzvod tovrstnih kaznivih dejanj je koristoljubnost oziroma hlastanje po dobičku, zaradi česar si človek prisvaja in

¹ Eman Katja, Ekološka kriminaliteta v kriminologiji: razvoj nove veje kriminologije v Sloveniji, v: Revija za kriminalistiko in kriminologijo, št. 62, 2011, str. 312.

² Eman Katja, Vpliv ekonomske krize na gibanje ekološke kriminalitete v Sloveniji, v: Revija za kriminalistiko in kriminologijo, št. 64, 2013, str. 359.

obvladuje naravo, s tem pa je povezana tudi pomanjkljiva sodna praksa in majhno število precedenčnih sodb.³

Diplomska naloga je poskus analizirati slovensko sodno prakso kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in narave dobrine. Poskus, kako s formalno analizo razčleniti statistiko, ugotoviti pojavnost, značilnosti, posebnosti sodnih primerov od leta 2008 do 2014 in s vsebinsko analizo ugotoviti pristop, način in vrsto pripomočkov pri reševanju sodnih primerov na višjih sodiščih in Vrhovnem sodišču RS od leta 2006 do 2014. V sklepih bom predstavila svoje ugotovitve in jih podkrepila z mnenji in zaključki strokovnjakov s tega področja.

³ Meško Gorazd, Sotlar Andrej, Eman Katja, Ekološka kriminaliteta in varovanje okolja - multidisciplinarne perspektive, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana 2012, str. 219.

2. KLASIFIKACIJA KAZNIVIH DEJANJ ZOPER OKOLJE, PROSTOR IN NARAVNE DOBRINE PO KAZENSKEM ZAKONIKU

Varstvo okolja se primarno zagotavlja z upravnimi in civilnopravnimi predpisi, toda hujše kršitve so v prid učinkovitejšega varstva narekovale novo, kazenskopravno sankcioniranje, ki se vedno bolj razteza na različna področja dejavnosti človeka in se odraža v vse bolj dodelanem celovitem pristopu. Tako se je v različnih državah na način njihovega opredeljevanja oblikovalo posebno, sistematično urejanje ekoloških kaznivih dejanj v posebnem delu kazenskih zakonov. Pri nas so se v posebnem poglavju Kazenskega zakonika (KZ)⁴, kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine, opredelila že leta 1994, natančneje leta 2008 v KZ-1⁵ in nazadnje leta 2011 ob noveli KZ-1B⁶. Zadnje spremembe na tem področju so posledica mednarodnih dokumentov, ki so Slovenijo zavezali k ustrezni uskladitvi kazenske zakonodaje.⁷

V nadaljevanju bom navedla in izpostavila značilnosti kaznivih dejanj, uvrščenih v dvaintrideseto poglavje KZ-1: Obremenjevanje in uničevanje okolja (332. člen), Onesnaženje morja in voda s plovili (333. člen), Protipravno ravnanje z jedrskimi ali drugimi nevarnimi radioaktivnimi snovmi (334. člen), Onesnaženje pitne vode (336. člen), Onesnaženje živil in krme (337. člen), Protipravno zavzetje nepremičnine (338. člen), Uničenje nasadov s škodljivo snovjo (339. člen), Uničevanje gozdov (340. člen), Mučenje živali (341. člen), Nezakonit lov (342. člen), Nezakonit ribolov (343. člen), Nezakonito ravnanje z zaščitnimi živalmi in rastlinami (344. člen), Prenašanje kužnih bolezni pri živalih in rastlinah (345. člen), Izdelovanje škodljivih zdravil za zdravljenje živali (346. člen), Nevestna veterinarska pomoč (347. člen).

⁴ KZ, Ur. l. RS, št. 63/1994, (13.10.1994), št. 70/1994, (11.11.1994), št. 23/99, (8.4.1999), št. 40/04 (20.4.2004).

⁵ KZ-1, Ur. l. RS, št. 55/2008, (4.6.2008), št. 66/08, (1.7.2008), št. 39/09, (26.5.2009), št. 91/11, (14.11.2011).

⁶ KZ-1B, Ur. l. RS, št. 50/2012, (29.6.2012).

⁷ Florjančič Damijan, Kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine v KZ-1 (po noveli KZ-1B), v: Pravna Praksa, št. 37, GV Založba, 2012, str. 17.

2.1. Kaznivo dejanje obremenjevanja in uničevanja okolja (332. člen KZ-1)

(1) Kdor s kršitvijo predpisov:

1) z izpusti, emisijami ali vnosi količin snovi ali ionizirajočega sevanja v zrak, zemljo ali vodo spravi v nevarnost življenje ene ali več oseb ali povzroči nevarnost nastanka hude telesne poškodbe ali dejanske škode kakovosti zraka, zemlje ali vode ali živalim ali rastlinam; 2) prevaža, predeluje ali odstranjuje odpadke tako, da spravi v nevarnost življenje ene ali več oseb ali povzroči nevarnost nastanka hude telesne poškodbe ali dejanske škode kakovosti zraka, zemlje ali vode ali živalim ali rastlinam;

3) iz 35. točke 2. člena Uredbe (ES) Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2006 o pošiljkah odpadkov, pošilja nezanemarljive količine odpadkov v eni pošiljki ali v več pošiljkah, ki se zdijo povezane;

4) upravlja obrat, v katerem se opravlja nevarna dejavnost ali se v njem skladiščijo nevarne snovi ali pripravki, kar bi zunaj obrata lahko povzročilo smrt ene ali več oseb ali hudo telesno poškodbo ali dejansko škodo kakovosti zraka, zemlje ali vode ali živalim ali rastlinam;

5) povzroči nevarnost bistvenega poslabšanja habitata znotraj zaščitene območja;

6) proizvaja, uvaža, izvaža, daje na trg ali uporablja snovi, ki tanjšajo ozonski plašč, se kaznuje z zapornom do petih let.

(2) Če ima dejanje iz točke 1), 2), 4) ali 5) prejšnjega odstavka za posledico hudo telesno poškodbo ali dejansko škodo kakovosti zraka, zemlje ali vode ali živalim ali rastlinam, se storilec kaznuje z zapornom do osmih let.

(3) Če ima dejanje iz točke 1), 2) ali 4) prvega odstavka tega člena za posledico smrt ene ali več oseb, se storilec kaznuje z zapornom od enega do dvanajstih let.

(4) Če je dejanje storjeno iz malomarnosti, se storilec za dejanje iz prvega odstavka tega člena kaznuje z denarno kaznijo ali zapornom do dveh let, za dejanje iz drugega odstavka tega člena z zapornom do treh let, za dejanje iz tretjega odstavka tega člena pa z zapornom od enega do osmih let.

(5) Če je dejanje iz prvega, drugega ali tretjega odstavka tega člena storjeno v hudodelski družbi za izvedbo teh dejanj, se storilec kaznuje z zapornom od enega do dvanajstih let.

To kaznivo dejanje je z razlogom na prvem mestu, saj gre za temeljni, najširši in tudi najpomembnejši člen tega sklopa. Iz navedbe prvega odstavka: »Kdor s kršitvijo predpisov...«, je mogoče razbrati, da gre za blanketno normo, katera je zaradi številnih predpisov na tem področju (Zakon o varstvu okolja⁸, Zakon o ohranjanju narave⁹,

⁸ ZVO-1, Ur. l. RS, št. 41/2004, (22. 4. 2004), št. 20/06, (24.2.2006).

Zakon o gozdovih¹⁰, Zakon o vodah¹¹, ...) skoraj nujna, vendar pa na splošno velja, da naj bi se zakonodajalec njeni uporabi izogibal, saj lahko s tem povzroči širjenje cone kriminalnosti.

Druga točka tega člena opredeljuje protipravna ravnanja, ki kot objekt kazenskoprnega varstva navaja zrak, zemljo, vodo, življenje in zdravje ljudi, živali ter rastline. Peta in šesta točka pa kot objekt kazenskoprnega varstva navajata habitat in ozonski plašč, ki za razliko od objektov varstva omenjenih v prejšnjem stavku sodišču mnogokrat povzročata težave, saj zna biti ugotavljanje njunega poškodovanja in ogrožanja precej zapleteno.

Tako se pri tem kaznivem dejanju sodišča soočajo s problemom določnosti kazenskoprnega norme, saj ni dovolj jasno opredeljeno, kdaj posamezna posledica nastane in kdaj pride do potrebe po kazenskoprni intervenciji. Tako bi moral zakonodajalec jasno opredeliti, kdaj je dejanje protipravno, kdaj in kako nastane posledica in kakšna mora biti, da lahko kazensko pravo poseže. Prav tako se pojavlja problem nedorečenosti in neurejenosti določenih pojmov, vezanih na okolje (npr. dejanska škoda kakovosti zraka). Morebitna rešitev tega problema, bi bila dopolnitev dvaintridesetega poglavja KZ-1, z dodatkom posameznemu členu, kjer bi bila navedena terminološka opredelitev določenih pojmov, ali pa v 99. členu KZ-1, kjer so opredeljeni pojmi.¹² Leta 2008, ko je bil ta člen zaradi uskladitve z Direktivo 2008/99/ES¹³, v celoti prenovljen, se je zakonodajalec delno približal prej navedenim smernicam, vendar bi bila potrebna dodatna prenova, da bi jih dosegel.

Prej omenjena Direktiva 2008/99/ES to kaznivo dejanje opredeljuje v 3. členu točke c, čemur sledi 3. točka prvega odstavka tega člena, z dvojno napotitvijo, s tem ko se sklicuje še na 35. točko 2. člena Uredbe o pošiljkah odpadkov¹⁴, kar storilčevo ravnanje

⁹ ZON, Ur. l. RS, št. 56/99, (13.7.1999), št. 31/2000, (7.4.2000), št. 119/02, (30.12.2002), št. 41/04, (22.4.2004).

¹⁰ ZG, Ur. l. RS, št. 30/1993, (10.6.1993), št. 67/02, (26.7.2002), št. 110/07, (3.12.2007), št. 106/10, (27.12.2010), št. 63/13, (26.7.2013), št. 101/13, (9.12.2013), št. 17/14, (7.3.2014), št. 24/15, (10.4.2015).

¹¹ ZV-1, Ur. l. RS, št. 67/02, (26.7.2002), št. 57/08, (10.6.2008), št. 57/12, (27.7.2012), št. 100/13, (6.12.2013), št. 40/14, (3.6.2014).

¹² Eman Katja, Bele Ivan, Refleksija o kazenskoprnem varstvu okolja v Republiki Sloveniji, Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Mariboru, 2011.

¹³ Direktiva 2008/99/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. Novembra 2008 o kazenskoprnem varstvu okolja, UL L 328, 6. december 2008

¹⁴ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 1013/2006 o pošiljkah odpadkov, UL L 190, 12. Julij 2006

dela bolj določno in jasno opredeljeno, po drugi strani pa gre za verižno napotitev, ki lahko prav pri opredeljevanju storilčevega ravnanja povzroča težave.¹⁵

Drugi odstavek 332. člena navaja kot zagroženo sankcijo, v primeru nastanka poškodbene posledice, zapor do osmih let, tretji odstavek, kot kaznivo dejanje, kvalificirano s hujšo posledico, sankcijo še poviša, saj kot posledico kršitve navaja smrt ene ali več oseb. Pri četrtem odstavku gre v nasprotju s tretjim odstavkom za milejšo, torej privilegirano obliko kaznivega dejanja, storjeno iz malomarnosti, peti odstavek pa inkriminira omenjeno kaznivo dejanje storjeno hudodelski združbi.

2.2. Kaznivo dejanje onesnaženje morja in voda s plovili (333. člen KZ-1)

(1) Kdor s kršitvijo predpisov s plovil izpusti ali odredi izpustitev nafte, kemikalij ali drugih onesnaževal v morje, jezerske ali rečne vode in s tem onesnaži morje, vode ali obale, se kaznuje z zaporom do petih let.

(2) Enako se kaznuje, kdor onesnažuje s ponavljajočimi se izpusti manjšega obsega, ki v posameznem primeru ne povzročijo poslabšanja kakovosti morja, jezerske ali rečne vode, v primeru, da gre za ponavljajoče izpuste, pa tako poslabšanje povzročijo.

(3) Če ima dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena za posledico poslabšanje zdravja ljudi ali nepopravljivo poškodbo ali uničenje voda ali obale, živalskega ali rastlinskega sveta, se storilec kaznuje z zaporom od enega do desetih let.

(4) Če ima dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena za posledico smrt ene ali več oseb, se storilec kaznuje z zaporom od treh do dvanajstih let.

(5) Če je dejanje storjeno iz malomarnosti, se storilec za dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena kaznuje z zaporom do treh let, za dejanje iz tretjega odstavka tega člena z zaporom od šestih mesecev do petih let, za dejanje iz četrtega odstavka tega člena pa z zaporom od enega do osmih let.

(6) Če je dejanje iz prvega, drugega, tretjega ali četrtega odstavka tega člena storjeno v hudodelski družbi za izvedbo teh dejanj, se storilec kaznuje z zaporom od enega do dvanajstih let.

Ta člen navaja sankcije v primeru izpustov različnih onesnaževal v morje, jezera ali reke.

¹⁵ Florjančič Damijan, Kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine v KZ-1 (po noveli KZ-1B), v: Pravna Praksa, št. 37, GV Založba, 2012, str. 18.

Prvi odstavek, kot temeljna oblika tega kaznivega dejanja, za sredstvo onesnaževanja navaja plovilo, kjer gre za novost, s katero je novela KZ-1B nadomestila besedo ladja. Tako je prepoved samo sredstvo za izvršitev kaznivega dejanja razširila tudi na plovila, krajša od 24 metrov. Novela KZ-1B je posegla tudi v drugi odstavek, kjer ima ravnanje zaradi navedbe ponavljajočih se izpustov, naravo nadaljevalnega kaznivega dejanja, saj gre za začasno onesnaženje, katero poslabša kvaliteto morja šele z večkratnim ponavljanjem.¹⁶

Tretji in četrti odstavek navajata hujše posledice (poslabšanje zdravja ljudi, uničenje voda ali obale, živalskega ali rastlinskega sveta, smrt ene ali več oseb) in s tem tudi višjo kazen, v petem odstavku pa je mogoče razbrati privilegirano obliko kaznivega dejanja, saj je zaradi storitve iz malomarnosti v primerjavi s temeljno obliko dejanje lažje, in tako navaja tudi milejšo kazen. V zadnjem odstavku se zrcali kvalificirana oblika kaznivega dejanja, saj izvršitev v hudodelski družbi, dela dejanje težje in je zanj zagrožena tudi strožja kazen.

2.3. Kaznivo dejanje protipravnega ravnanja z jedrskimi ali drugimi nevarnimi radioaktivnimi snovmi (334. člen KZ-1)

(1) Kdor v nasprotju s predpisi ali s tehničnimi pravili o varnostnih ukrepih sprejema, poseduje, uporablja, prenaša, spreminja, odlaga, zavrže, omogoča pridobitev, razširja, proizvaja, obdeluje, skladišči, prevaža, uvaža, izvaža ali odstranjuje jedrske snovi ali druge nevarne radioaktivne snovi, kar bi lahko povzročilo smrt ali hudo telesno poškodbo ali veliko premoženjsko škodo ali veliko dejansko škodo na okolju, se kaznuje z zaporom do petih let.

(2) Če ima dejanje iz prejšnjega odstavka za posledico hudo telesno poškodbo ali veliko premoženjsko škodo ali veliko dejansko škodo na okolju, se storilec kaznuje z zaporom od šestih mesecev do osmih let.

(3) Če ima dejanje iz prvega odstavka tega člena za posledico smrt ene ali več oseb, se storilec kaznuje z zaporom od enega do dvanajstih let.

(4) Kdor pridobi jedrske snovi s tatvino, ropom, zatajitvijo, poneverbo, goljufijo, zlorabo položaja ali pooblastila, grožnjo ali uporabo sile ali drugim načinom ustrahovanja, se kaznuje z zaporom od enega do desetih let.

(5) Kdor z dejanjem, ki je usmerjeno proti jedrskemu objektu, ali dejanjem, ki posega v delovanje jedrskega objekta, povzroči zaradi izpostavljenosti sevanju ali sproščanju radioaktivnih snovi hudo telesno poškodbo ali smrt ene ali več oseb,

¹⁶ Ambrož Matjaž, Jenull Hinko, Kazenski zakonik (KZ-1) z novelama KZ-1A in KZ-1B, Razširjena uvodna pojasnila, GV Založba, Ljubljana 2012, str. 221.

veliko premoženjsko škodo ali veliko dejansko škodo na okolju ali kdor povzroči nevarnost nastanka katere od navedenih posledic, se kaznuje z zaporom od enega do petnajstih let.

(6) Kdor grozi, da bo jedrske snovi uporabil tako, da bo povzročil hudo telesno poškodbo ali smrt ene ali več oseb, veliko premoženjsko škodo ali veliko dejansko škodo na okolju ali da bo storil dejanje iz četrtega ali petega odstavka tega člena zato, da bo katera koli fizična ali pravna oseba prisiljena, da stori ali opusti katero koli dejanje, se kaznuje z zaporom do petnajstih let.

(7) Če je dejanje storjeno iz malomarnosti, se storilec za dejanje iz prvega odstavka tega člena kaznuje z zaporom do treh let, za dejanje iz drugega odstavka tega člena z zaporom od šestih mesecev do petih let, za dejanje iz tretjega odstavka tega člena pa z zaporom od enega do osmih let.

(8) Če je bilo dejanje iz prvega, drugega, tretjega, četrtega, petega ali šestega odstavka tega člena storjeno v hudodelski združbi za izvedbo teh dejanj, se storilec kaznuje z zaporom od enega do petnajstih let.

V to kaznivo dejanje je v primerjavi z ostalimi, ki spadajo pod to poglavje, novela KZ-1B najbolj posegla, saj je tri kazniva dejanja (kaznivo dejanje povzročitve nevarnosti z jedrskimi snovmi (316. člen), kaznivo dejanje uvoza in izvoza radioaktivnih snovi (334. člen) in kaznivo dejanje protipravne pridobitve ali uporabe radioaktivnih ali drugih nevarnih snovi), urejena v izvorni obliki KZ-1, združila v en člen, kar ustreza tudi uskladitvi z Direktivo 2008/99/ES. S tem se je zagotovila večja preglednost, smotrnost, pravna varnost in sorazmernost pri višinah kazni.¹⁷

Tudi tukaj gre za tipično blanketno normo, saj zakonodajalec že v prvem odstavku z besedami: »Kdor v nasprotju s predpisi...«, napotuje na druge predpise, v nasprotju s katerimi je storilec ravnal. Širjenje cone kriminalnosti je v tem primeru omiljeno z določnejšo opredelitvijo predpisov: »...ali s tehničnimi pravili o varnostnih ukrepih...«. Prav tako se da iz prvega odstavka razbrati, da gre za ogrožitveno kaznivo dejanje, z opisano nevarnostjo povzročitve konkretne posledice (smrt ali huda telesna poškodba ali velika premoženjska škoda ali velika dejanska škoda).¹⁸

V drugem in tretjem odstavku se v odnosu s temeljno obliko zrcalita kaznivi dejanji, kvalificirani s hujšo posledico, ki seveda posledično predpisujeta tudi višji kazni. Četrty, peti in osmi odstavek predstavljajo kvalificirane oblike kaznivega dejanja, iz šestega

¹⁷ Ambrož Matjaž, Jenull Hinko, Kazenski zakonik (KZ-1), z novelama KZ-1A in KZ-1B, Razširjena uvodna pojasnila, GV Založba, Ljubljana 2012, str. 221, 222.

¹⁸ Florjančič Damijan, Kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine v KZ-1 (po noveli KZ-1B), v: Pravna Praksa, št. 37, GV Založba, 2012, str. 18.

odstavka je zopet moč razbrati ogrožitveno (»Kdor grozi...») kaznivo dejanje, sedmi odstavek pa predstavlja privilegirano kaznivo dejanje, saj navaja malomarnost kot obliko krivde in je zanj zagrožena tudi milejša kazen. Iz opisa tega člena je razvidno prepletanje okoljskega kriminala z drugimi oblikami kriminalnih dejavnosti, govorimo lahko tudi o enem izmed najnevarnejših kaznivih dejanj, saj lahko npr. storitev v hudodelskih združbah vodi celo do terorističnih dejanj.

2.4. Kaznivo dejanje onesnaženja pitne vode (336. člen KZ-1)

(1) Kdor s kakšno škodljivo snovjo onesnaži vodo, ki jo ljudje uporabljajo kot pitno vodo in tako povzroči nevarnost za življenje ali zdravje ljudi, se kaznuje z zaporom do treh let.

(2) Če je dejanje iz prejšnjega odstavka storjeno iz malomarnosti, se storilec kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do treh mesecev.

(3) Če ima dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena za posledico hudo telesno poškodbo ene ali več oseb, se storilec kaznuje za dejanje iz prvega odstavka z zaporom do petih let, za dejanje iz drugega odstavka pa z zaporom do treh let.

(4) Če ima dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena za posledico smrt ene ali več oseb, se storilec kaznuje za dejanje iz prvega odstavka z zaporom od enega do dvanajstih let, za dejanje iz drugega odstavka pa z zaporom od enega do osmih let.

(5) Kdor s kakšno škodljivo snovjo onesnaži vodo, ki je namenjena za napajanje živali in tako povzroči nevarnost za življenje in zdravje živali, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do enega leta.

(6) Če ima dejanje iz petega odstavka za posledico pogin živali večje vrednosti ali večjega števila živali, se storilec kaznuje z zaporom do treh let.

Gre za kaznivo dejanje, ki varuje vodo v dveh vidikih, in sicer, kot pitno vodo za potrebe ljudi v prvem odstavku in vodo, namenjeno za napajanje živali v petem odstavku. Kljub dvojnemu varstvu je pitna voda za človeško uporabo bolj varovana, saj drugi člen inkriminira dejanje storjeno iz malomarnosti le, ko gre za onesnaženje prej omenjene vode.

Kaznivo dejanje onesnaženja pitne vode (336. člen) je v razmerju s kaznivim dejanjem obremenjevanja in uničevanja okolja (332. člen) specialno in tako ne more biti podan

stek kaznivih dejanj, ko obe pokrivata enaki ravnanji, ampak storilec v primeru onesnaženja vode odgovarja le po 336. členu KZ-1.¹⁹

Ta člen bi lahko bil umeščen tudi v poglavje kaznivih dejanj zoper človekovo zdravje, saj je varovani objekt v prvem odstavku človekovo zdravje in življenje, vendar pa, ker primarno varuje vodo kot naravno dobrino, ki je sestavni del okolja, se je zakonodajalec odločil za umestitev v poglavje kaznivih dejanj zoper okolje.²⁰

2.5. Kaznivo dejanje onesnaženja živil in krme (337. člen KZ-1)

(1) Kdor s kakšno škodljivo snovjo onesnaži živila in tako povzroči nevarnost za življenje ali zdravje ljudi, se kaznuje z zaporom do treh let.

(2) Če je dejanje iz prejšnjega odstavka storjeno iz malomarnosti, se storilec kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do treh mesecev.

(3) Če ima dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena za posledico hudo telesno poškodbo ene ali več oseb, se storilec kaznuje za dejanje iz prvega odstavka z zaporom do petih let, za dejanje iz drugega odstavka pa z zaporom do treh let.

(4) Če ima dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena za posledico smrt ene ali več oseb, se storilec kaznuje za dejanje iz prvega odstavka z zaporom od enega do dvanajstih let, za dejanje iz drugega odstavka pa z zaporom od enega do osmih let.

(5) Kdor s kakšno škodljivo snovjo onesnaži živalsko krmo ali druga krmila, ki so namenjena za prehrano živali in tako povzroči nevarnost za življenje ali zdravje živali, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do enega leta.

(6) Če ima dejanje iz prejšnjega odstavka za posledico pogin živali večje vrednosti ali večjega števila živali, se storilec kaznuje z zaporom do treh let.

Gre za kaznivo dejanje, ki je v temeljni obliki ogrožitveno (»kdor povzroči nevarnost...«), ima dve izvršitveni ravnanji, v prvem in petem členu, obakrat pa se kot objekt varstva navaja življenje ali zdravje ljudi.

Glede na omenjeni objekt varstva bi lahko tudi to kaznivo dejanje uvrstili v poglavje kaznivih dejanj zoper človekovo zdravje.²¹

¹⁹ Desinger Mitja, Kazenski zakonik: s komentarjem: posebni del, GV Založba, Ljubljana, 2002, str. 872.

²⁰ Selinšek Lilijana, Kazenskopravno varstvo okolja in naravnih dobrin-izziv ali nuja?, v: Pravniki, št. 9-12, 2003, str. 667, 668.

²¹ Selinšek Lilijana, Kazenskopravno varstvo okolja in naravnih dobrin-izziv ali nuja?, v: Pravniki, št. 9-12, 2003, str. 667, 668.

Privilegirana oblika tega člena se zrcali v drugem odstavku, ko gre za storitev iz malomarnosti. Kaznivo dejanje, kvalificirano s hujšo posledico, v odnosu do prvega člena, je mogoče razbrati iz tretjega in četrtega člena in v odnosu do petega člena, iz zadnjega, torej šestega člena, ko se za posledico inkriminiranega ravnanja navaja pogin živali večje vrednosti ali večjega števila živali. Temu primerna je, v primerjavi s temeljno obliko, tudi višja sankcija.

2.6. Kaznivo dejanje protipravnega zavzetja nepremičnine (338. člen KZ-1)

(1) Kdor zavzame tuje zemljišče, ki je po predpisih določeno za zavarovano zemljišče ali območje, naravno vrednoto ali javno dobro, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do enega leta.

(2) Enako se kaznuje, kdor zavzame tuje zemljišče z namenom, da ga uporabi za gradnjo.

Objekt varstva pri tem kaznivem dejanju je v prvem in drugem odstavku tuje zemljišče, vendar pa lahko drugi odstavek, v odnosu s prvim, kjer gre za temeljno obliko, označimo za *delicum sui generis*, saj ima zaradi določenih zakonskih znakov (» namen, da ga uporabi za gradnjo«) drugačno naravo.

V prvem odstavku je moč zaslediti besedo naravna vrednota. Njena definicija se nahaja v 4. členu Zakona o ohranjanju narave.

Pogoj za storitev kaznivega dejanja po prvem odstavku je, da mora storilec, ob zavzetju tujega zemljišča, imeti v svoji zavesti, da gre za zavarovano zemljišče, naravno znamenitost ali javno dobro, torej mora ravnati naklepno, sicer ne izpolnjuje zakonskih znakov kaznivega dejanja.²²

2.7. Kaznivo dejanje uničenja nasadov s škodljivo snovjo (339. člen KZ-1)

Kdor s škodljivo snovjo povzroči uničenje tujih rastlin, sadnih dreves ali drugih nasadov in s tem povzroči večjo škodo na teh nasadih, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do dveh let.

²² Desinger Mitja, Kazenski zakonik: s komentarjem: posebni del, GV Založba, Ljubljana, 2002, str. 877.

Iz navedenega člena je mogoče razbrati poškodbeno kaznivo dejanje, saj se prepovedana posledica kaže kot poškodba pravno zavarovanih dobrin (uničenje tujih rastlin, sadnih dreves ali drugih nasadov). Ravnanje je inkriminirano samo v temeljni obliki, navedena ni niti privilegirana oblika, kjer bi bila mogoča storitev iz malomarnosti, kot je značilno za večino kaznivih dejanjih v tem poglavju.

2.8. Kaznivo dejanje uničevanja gozdov (340. člen KZ-1)

(1) Kdor zavestno v nasprotju s predpisi ali odredbami pristojnih organov v večjem obsegu krči ali seka na golo gozd ali ga kako drugače uničuje, pa pri tem niso dani znaki kakšnega drugega kaznivega dejanja, se kaznuje z zaporom do enega leta.

(2) Kdor stori dejanje iz prejšnjega odstavka v varovalnem gozdu ali gozdu, ki ima poseben namen, se kaznuje z zaporom do treh let.

Gre zopet za blanketno normo, saj kot navaja prvi odstavek, to kaznivo dejanje stori, kdor ravna v nasprotju s predpisi ali odredbami pristojnih organov. Dodatna značilnost tega člena je subsidiarnost, namreč to kaznivo dejanje je podano le, ko niso izpolnjeni znaki kakšnega drugega kaznivega dejanja.

Naravo kaznivosti daje dejanju tudi dejstvo, da so nedovoljeni posegi izvršeni v večjem obsegu. Ko pride do poseka posameznih dreves, torej ne moremo govoriti o kaznivem dejanju.²³

Posek na golo je definiran v 3. členu Zakona o gozdovih, ta pa v 43. členu definira tudi besedo varovalni gozd, omenjeno v drugem odstavku tega kaznivega dejanja, s tem ko navaja, da so varovalni gozdovi tisti, ki sebe, svoja zemljišča in nižje ležeča zemljišča, varujejo v zaostrenih ekoloških razmerah ali imajo izjemno poudarjeno kakšno drugo ekološko funkcijo.²⁴ Zaradi pomembnosti teh ekoloških funkcij, kot je npr. varovanje gozdnih tal pred erozijo in gozdnih sestojev pred vetrom, ti gozdovi potrebujejo posebno varstvo in tako se z razglasitvijo za varovalne gozdove, določi tudi poseben režim gospodarjenja z njimi.

Pri drugem odstavku tega člena gre za kvalificirano obliko kaznivega dejanja, saj obsega vse zakonske znake temeljne oblike iz prvega odstavka in navaja dodaten zakonski znak (da je dejanje storjeno v varovalnem gozdu ali gozdu, ki ima poseben

²³ Desinger Mitja, Kazenski zakonik: s komentarjem: posebni del, GV Založba, Ljubljana, 2002, str. 880.

²⁴ Zakon o gozdovih (ZG), Ur. l. št. 0100-74/93, 10.06.1993.

namen), čigar narava dela dejanje težje in je posledično predpisana tudi strožja kazen. Kar se tiče oblike krivde, je mogoče razbrati, da gre za naklepno kaznivo dejanje in ga prav tako kot prejšnje, navedeno v 339. členu, ni mogoče storiti iz malomarnosti.

2.9. Kaznivo dejanje mučenja živali (341. člen KZ-1)

(1) Kdor surovo ravna z živaljo ali ji po nepotrebnem povzroča trpljenje, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do enega leta.

(2) Kdor z dejanjem iz prejšnjega odstavka muči več živali, ali mučeno žival trajno hudo pohabi ali na krut način povzroči njen pogin, se kaznuje z zaporom do dveh let.

Gre za poškodbeno kaznivo dejanje, opredeljeno v temeljni obliki v prvem odstavku in kvalificirani obliki v drugem odstavku, obakrat pa so objekt varstva živali. Dejanje je kaznivo le, ko storilec ravna naklepno, izvršitev iz malomarnosti torej tudi tukaj ni inkriminirana. Drugi odstavek kot izvršitveno ravnanje navaja mučenje živali, ki pa je definirano v 4. členu Zakona o zaščiti živali.²⁵

Novela KZ-1 je v prvem odstavku tega člena, zgornjo mejo zaporne kazni, iz šestih mesecev zvišala na eno leto in v drugem odstavku, iz enega leta na dve leti. Navedena sprememba sovпада s strožjimi tovrstnimi ureditvami drugih držav in tako tudi s vse večjo splošno občutljivostjo družbe za pravice živali.²⁶

Pri tem kaznivem dejanju je primeren tudi komentar glede možnosti odvzema živali, namreč Zakon o prekrških (ZP-1)²⁷ to možnost omogoča, Kazenski zakonik (KZ-1) pa ne. Torej, če posameznik stori prekršek nad živaljo, se mu ta lahko odvzame, če pa stori kaznivo dejanje mučenja živali, pa ni pravne podlage za odvzem. Na tem mestu je smiselno vprašanje, zakaj ni možno mučitelju odvzeti žival po 73. členu KZ-1, kjer je predviden varnostni ukrep odvzema predmetov storilcem kaznivih dejanj. Ta člen določa, da se smejo odvzeti predmeti, ki so bili za kaznivo dejanje uporabljeni, zanj namenjeni, ali pa so s kaznivim dejanjem nastali in so storilčeva last. Mučene živali pa

²⁵ ZZZiv, Ur. l. RS, št. 98/99, (3.12.1999), št. 126/03, (18.12.2003), št. 14/07, (16.2.2007), št. 23/13, (18.3.2013).

²⁶ Ambrož Matjaž, Jenull Hinko, Kazenski zakonik (KZ-1) z novelama KZ-1A in KZ-1B, Razširjena uvodna pojasnila, GV Založba, Ljubljana 2012, str. 224.

²⁷ ZP-1, Ur. l. RS, št. 7/03, (23.1.2003), št. 86/04, (5.8.2004), št. 44/05, (5.5.2005), št. 40/06, (14.4.2006), št. 51/06, (18.5.2006), št. 115/06, (10.11.2006), št. 17/08, (19. 2. 2008), št. 21/08, (29.2.2008), št. 108/09, (28.12.2009), št. 9/11, (11.2.2010).

so predmeti, na katerih je bilo storjeno kaznivo dejanje in tako ne spadajo pod nobeno navedeno opredelitev predmetov, kjer obstaja podlaga za odvzem.²⁸ Smiselno bi torej bilo, da se možnost odvzema živali predvidi tudi v KZ-1, s čimer bi se dosegel poglobitveni namen ukrepa, to je zaščita mučene živali pred mučiteljem, ko bi se mu ta, ob ovadbi ali obtožbi odvzela in začasno namestila v zavetišče za živali.

2.10. Kaznivo dejanje nezakonitega lova (342. člen KZ-1)

(1) Kdor brez dovoljenja ali sicer neupravičeno lovi in ubije ali rani divjo žival ali jo ujame živo, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do šestih mesecev.

(2) Če gre pri dejanju iz prejšnjega odstavka za divjad večje vrednosti ali divjad, pomembno po predpisih o lovstvu, ali je dejanje storjeno med varstveno dobo ali v skupini, se storilec kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do enega leta.

(3) Kdor lovi ogrožene ali zredčene vrste divjadi, katerih lov je prepovedan, kdor lovi brez posebnega dovoljenja divjad posamezne vrste, za katero je potrebno tako dovoljenje, kdor lovi na način ali s sredstvi, s katerimi se divjad množično pokončuje ali kdor lovi s pomočjo motornega vozila ali žarometa, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do dveh let.

Predmet varstva pri tem kaznivem dejanju je divja žival, znotraj tega pojma pa je še posebej varovana divjad. Opredelitve pojma divja žival v področnih zakonih ne najdemo, je pa temu pojmu najbolj približal Zakon o ohranjanju narave s terminom prosto živeča žival.

Že začetne besede prvega odstavka (»Kdor brez dovoljenja...«) nas opozarjajo, da gre za blanketno normo, ki nas napotuje na področne zakone, v tem primeru, predvsem na Zakon o divjadi in lovstvu²⁹, na katerega se, poleg glede besede dovoljenje, obračamo tudi pri pojmu divjad, ki je definirana v 2. členu, omenjeni zakon pa v 5. členu opredeljuje tudi besedo lov.

Vendar pa samo lovljenje ni inkriminirano, storilec mora, kot navaja prvi odstavek tega kaznivega dejanja, žival še ubiti ali raniti ali jo ujeti živo, prav tako se mora lov vršiti brez dovoljenja oz. mora biti neupravičen, opredelitev slednjega, pa je zopet mogoče najti v prej navedenem področnem zakonu. Drugi odstavek inkriminira kvalificirano obliko tega kaznivega dejanja, ko temeljni obliki dodaja oteževalne okoliščine (ko gre

²⁸ Klinc Helena, Možnost odvzema živali, v: Pravna praksa, št.16-17, GV Založba, 2013, str. 23.

²⁹ ZDlov-1, Ur. l. RS, št. 16/2004, (20.2.2004), št. 17/08, (19.2.2008).

za divjad večje vrednosti, divjad, pomembno po predpisih o lovstvu, ali je dejanje storjeno med varstveno dobo ali v skupini) in posledično seveda predpisuje strožjo kazen.

Tretji odstavek navaja še hujšo obliko tega kaznivega dejanja, kar je mogoče razbrati iz dodatnih kvalifikatornih okoliščin in še strožje sankcije. Pri tem odstavku se v praksi, kadar je to dejanje izvršeno s pomočjo žarometa, pojavlja problem prekrivanja z zakonskimi znaki prekrška po 15. točki 77. člena v zvezi z 8. točko prvega odstavka 44. člena Zakona o divjadi in lovstvu. Ob tem se pojavi problem, ali se naj dejanje preganja kot kaznivo dejanje ali prekršek.

V povezavi s tem je, leta 2013, Ustavno sodišče RS, v odločbi U-I-134/11, odločalo, ali je tretji odstavek 342. člena KZ-1, v neskladju z 2. členom (pravna država), z drugim odstavkom 14. člena (načelo enakosti) in s prvim odstavkom 28. člena Ustave (načelo zakonitosti v kazenskem pravu). Ugotovilo je, da navedena določba ni v neskladju z Ustavo. V obrazložitvi je navedlo več razlikovalnih znakov med omenjenim prekrškom in kaznivim dejanjem. Kot pomembnejšega je izpostavilo poškodbeno posledico, saj se prekršek stori že s samim lovom, opredeljenim v 5. členu ZDLov-1, medtem ko je kaznivo dejanje podano, ko storilec divjo žival lovi in ubije, rani ali ujame živo.³⁰

Privilegirana oblika pri tem členu ni podana, saj tudi tukaj storitev iz malomarnosti ni sankcionirana.

2.11. Kaznivo dejanje nezakonitega ribolova (343. člen KZ-1)

Kdor lovi ribe z razstrelivom, elektriko, strupom, omamnimi sredstvom, pa pri tem povzroči pogin rib, ali lovi na način, ki je škodljiv za njihovo razmnoževanje, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do enega leta.

Gre za poškodbeno kaznivo dejanje, ki je podano le v temeljni obliki. Objekt varstva so ribe, sankcionirana pa je le naklepna oblika krivde. Zaradi lažje narave kaznivega dejanja, je temu primerna tudi kazen (denarna kazen ali zapor do enega leta).

2.12. Kaznivo dejanje nezakonitega ravnanja z zaščitnimi živalmi in rastlinami (344. člen KZ-1)

³⁰ Ustavno sodišče RS, Odl. U-I-134/11, 11.7.2013.

(1) Kdor nezakonito poseduje, odvzame, poškoduje, usmrti, izvaža, uvaža ali trguje z zaščitnimi divjimi živalskimi ali rastlinskimi vrstami, zaščitnimi živalmi ali rastlinami ali njihovimi deli ali iz njih izdelanimi izdelki, se kaznuje z zaporom do treh let.

(2) Če je stvar iz prejšnjega odstavka velikega ali izjemnega naravovarstvenega pomena ali če je dejanje iz prejšnjega odstavka storjeno v hudodelski združbi za izvedbo takih dejanj, se storilec kaznuje z zaporom od šestih mesecev do petih let.

Omenjeno kaznivo dejanje je posledica implementacije tretjega člena Direktive 2008/99/ES, kjer je nacionalni zakonodajalec izvirno besedilo celo poostril, saj Direktiva inkriminira le tista dejanja, kjer ne gre za zanemarljive količine primerkov živalskih ali rastlinskih vrst, njihovih delov ali iz njih izdelanih izdelkov. Prav tako ne sankcionira tudi dejanja z zanemarljivim učinkom na stanje ohranjenosti vrste.³¹

Objekti varstva v prvem odstavku so: zaščitene divje živalske ali rastlinske vrste, zaščitene živali ali rastline ali njihovi deli ali iz njih izdelani izdelki. Nezaščitene živalske in rastlinske vrste v okviru tega kaznivega dejanja niso varovane, saj je motiv trgovanja z njimi za storilca manjšega pomena, namreč tovrstno trgovanje bi prineslo zanemarljivo premoženjsko korist, v primerjavi s koristjo, ko je predmet kaznivega dejanja zaščitena rastlina ali žival, saj je povpraševanje po slednjem zaradi ogroženosti, na črnem trgu dosti večje. Iz drugega odstavka je mogoče razbrati kvalificirano obliko, saj so navedeni dodatni zakonski znaki, zaradi katerih je dejanje težje in je predpisana strožja kazen (zapor od šestih mesecev do petih let).

Kaznivo dejanje nezakonitega ravnanja z zaščitnimi živalmi in rastlinami spada med bolj skrite oblike kriminalitete, saj se večinoma ne pojavlja v naši neposredni bližini ampak v odročnih naravnih parkih in drugih življenjskih okoljih. Navedeno inkriminirano dejanje je značilno predvsem za »kriminaliteto belega in kriminaliteto modrega ovratnika«, kjer storilci ne nosijo orožja, so pa posledice njihovih dejanj dolgoročne, nepopravljive in težko merljive.³²

³¹ Florjančič Damijan, Kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine v KZ-1 (po noveli KZ-1B), v: Pravna Praksa, št. 37, GV Založba, 2012 str. 18.

³² Gostič Štefan, Kazniva dejanja, povezana z ogroženimi rastlinskimi in živalskimi vrstami, v: Pravna praksa, št. 28, GV Založba, 2000 str. 42.

2.13. Prenašanje kužnih bolezni pri živalih in rastlinah (345. člen KZ-1)

(1) Kdor med epidemijo kakšne živalske kužne bolezni, ki lahko spravi v nevarnost rejo živali na celotnem območju države, ne ravna po predpisih, s katerimi so določeni ukrepi za zatiranje ali preprečevanje bolezni, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do enega leta.

(2) Enako se kaznuje, kdor med trajanjem nevarnosti za bolezen ali škodljivce, ki lahko spravijo v nevarnost rastlinski svet na celotnem območju države, ne ravna po predpisih, s katerimi so določeni ukrepi za zatiranje ali preprečevanje bolezni ali škodljivcev.

(3) Če ima dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena za posledico razširitev kužne bolezni ali škodljivcev v večjem obsegu, se storilec kaznuje z zaporom do dveh let.

(4) Če je dejanje iz prvega, drugega ali tretjega odstavka tega člena storjeno iz malomarnosti, se storilec kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do šestih mesecev.

Iz prvega in drugega odstavka je mogoče razbrati, da gre za ogrožitveno kaznivo dejanje, katere varovani objekt je v prvem odstavku reja živali in v drugem odstavku rastlinski svet na celotnem območju države. Kot izvršitveno ravnanje je navedeno že samo neupoštevanje predpisov, ki določajo ravnanje ob pojavu epidemije.

Tudi tukaj gre za blanketno normo, kjer pa zakonodajalec omeji širjenje cone kriminalnosti, s tem ko navede določnejšo opredelitev predpisov (predpisi, s katerimi so določeni ukrepi za zatiranje ali preprečevanje bolezni), ki jih storilec ne upošteva.³³

V tretjem odstavku je podana hujša oblika kaznivega dejanja, saj se dejanje iz ogrožitvenega spremeni v poškodbenega, ko pride do razširitve kužne bolezni ali škodljivcev v večjem obsegu in je tako predpisana tudi strožja kazen. V zadnjem odstavku gre za privilegirano obliko kaznivega dejanja, saj je navedena olajševalna okoliščina, torej storitev iz malomarnosti, zaradi česar je zagrožena tudi milejša kazen.

2.14. Kaznivo dejanje izdelovanja škodljivih zdravil za zdravljenje živali (346. člen KZ-1)

(1) Kdor izdelava za prodajo ali razpečava snovi kot zdravila za zdravljenje ali preprečevanje kužnih bolezni pri živalih, ki so nevarna za njihovo življenje ali

³³ Florjančič Damijan, Kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine v KZ-1 (po noveli KZ-1B), v: Pravna Praksa, št. 37, GV Založba, 2012, str. 18.

zdravje, pa so zaradi tega poginile živali večje vrednosti ali več živali ali so se razširile kužne bolezni, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do enega leta.

(2) Snovi iz prejšnjega odstavka tega člena se vzamejo.

To kaznivo dejanje je na prvi pogled ogrožitveno, saj v prvem odstavku najprej navaja grožnjo za življenje ali zdravje živali, v nadaljevanju pa, kot pogoj za kaznivost, omeni pogin živali večje vrednosti ali več živali ali razširitev kužne bolezni, iz česar je mogoče razbrati poškodbeno naravo kaznivega dejanja. Izvršitveno ravnanje je prodaja ali razpečevanje snovi kot zdravila za zdravljenje ali preprečevanje kužnih bolezni pri živalih. Oblika krivde za izvršitev je lahko le naklepna, torej se mora storilec zavedati, da so zdravila nevarna za življenje ali zdravje živali.

2.15. Kaznivo dejanje nevestne veterinarske pomoči (347. člen KZ-1)

Veterinar ali drug veterinarski delavec, ki pri opravljanju veterinarske dejavnosti iz malomarnosti ravna v očitnem nasprotju s pravili veterinarske znanosti in stroke in tako povzroči pogin živali večje vrednosti, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do enega leta.

Gre za pravo *delicta propria* kaznivo dejanje, saj je lastnost storilca (veterinar ali drug veterinarski delavec) samostojen zakonski znak kaznivega dejanja, ki torej vpliva na sam obstoj kaznivega dejanja.³⁴

Dejanje je že v sami temeljni obliki inkriminirano kot malomarnostno, dodatni zakonski znak pa je ravnanje v nasprotju s pravili veterinarske znanosti in stroke, kar zopet kaže znake blanketne norme in tako se je tudi pri tem členu, potrebno obrniti na področne zakone, kot je Zakon o veterinarstvu³⁵. Iz prepovedane posledice pa (pogin živali večje vrednosti) je mogoče razbrati poškodbeno kaznivo dejanje.

2.16. Kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine, ter možni steki

³⁴ Selinšek Liljana, Kazensko pravo, Splošni del in osnove posebnega dela, GV založba, Ljubljana 2007, str. 116.

³⁵ ZVet-1, Ur. l. RS, št. 33/2001, (5.5.2001).

Določena kazniva dejanja iz dvaintridesetega poglavja KZ-1 so si med sabo podobna in zato med njimi prihaja do idealnih stekov, ki so lahko pravi ali navidezni. V nadaljevanju bom navedla nekaj najbolj tipičnih primerov.

Obremenjevanje in uničevanje okolja (332. člen KZ-1) je splošno kaznivo dejanje, v razmerju do katerega sta onesnaženje pitne vode (336. člen KZ-1) in onesnaženje živil ali krme (337. člen) specialna in zato med njimi prihaja le do navidezni stekov, saj ko so podani znaki specialnega kaznivega dejanja, storilec odgovarja le po tem kaznivem dejanju in ne po splošnem. Dodatni primer navideznega steka je primer, ko je s kaznivim dejanjem onesnaženja živil ali krme (337. člen KZ-1) hkrati onesnažena pitna voda in je podano le kaznivo dejanje onesnaženja pitne vode (336. člen KZ-1). Tudi uničevanje nasadov s škodljivo snovjo (339. člen KZ-1) in uničevanje gozdov (340. člen KZ-1) spadata v to skupino, saj sta specialna v primerjavi s poškodovanjem tuje stvari (220. člen KZ-1) in lahko pride le do navideznega steka. Obe specialni kaznivi dejanji pomenita posebno obliko poškodovanja tuje stvari, med sabo pa se ločita glede na predmet kaznivega dejanja. Po 339. členu je to nasad, po 340. členu pa gozd. V primeru, da lahko posamezen nasad opredelimo kot gozd, je podano kaznivo dejanje po 340. členu. Dodatna značilnost kaznivega dejanja uničevanja gozdov je subsidiarnost. Če bi storilec uničeval gozd s požarom, eksplozijo ali drugim splošno nevarnim dejanjem ali sredstvom in bi s tem povzročil nevarnost za premoženje večje vrednosti, bi odgovarjal za kaznivo dejanje povzročitve splošne nevarnosti (314. člen KZ-1) in ne za kaznivo dejanje uničevanja gozdov. Primer steka, ki ni navidezni ampak pravi, pa se lahko pojavi v razmerju med kaznivim dejanjem prenašanja kužnih bolezni pri živalih in rastlinah (345. člen KZ-1) in drugim odstavkom kaznivega dejanja prenašanja nalezljivih bolezni (177. člen KZ-1), ki se ločita glede na predmet varstva. Po 345. členu KZ-1 so to živali, po 177. členu KZ-1 pa je to zdravje ljudi. Če torej pride do prenosa kužnih bolezni na ljudi, je podan idealen stek med navedenima kaznivima dejanjema.³⁶

³⁶ Desinger Mitja, Kazenski zakonik: s komentarjem: posebni del, GV Založba, Ljubljana, 2002, str. 864, 872, 875, 878, 881 in 893.

3. FORMALNA ANALIZA SODNIH PRIMEROV OD LETA 2008 DO 2014

3.1. Kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine v razmerju do vseh kaznivih dejanj

Tabela 1: Število ovadb kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine in njihov delež v primerjavi z ovadbami vseh kaznivih dejanj v obdobju od leta 2008 do 2014³⁷

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Število ovadb KDZOPND*	68	146	105	148	117	128	82
Število ovadb vseh kaznivih dejanj	27458	27524	29502	29047	28403	29180	-
Odstotek ovadb KDZOPND	0,23	0,53	0,36	0,51	0,41	0,44	-

*kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine

Tabela prikazuje gibanje števila prejetih kazenskih ovadb dvaintridesetega poglavja KZ-1 na državnem tožilstvu in njihov odstotek v razmerju z ovadbami vseh kaznivih dejanj od leta 2008 do 2014. Število ovadb vseh kaznivih dejanj za leto 2014, na Statističnem uradu RS, v času pridobitve podatkov še ni bilo objavljeno.

Pri obravnavi statistike ovadb iz dvaintridesetega poglavja KZ-1 je viden porast po letu 2008, ko je prišlo do uvedbe novega kazenskega zakonika, ki je razširil področje kazenskopravnega varstva okolja, kar je narekovala Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta Evropske Unije o kazenskopravnem varstvu okolja.³⁸

Odstotek tovrstnih ovadb v razmerju do števila ovadb vseh kaznivih dejanj se v obravnavanih letih giblje med 0,3% in 0,6%, z izjemo leta 2008, ko je bil ta odstotek nižji, saj so se ovadbe večinoma nanašale na predhodni kazenski zakonik. Gre torej za izredno nizek odstotek, kjer pa se seveda postavi vprašanje ali je razlog za to nizka stopnja dejanske kriminalitete ali je odstotek dejanske kriminalitete višji, pa je tako nizek le odstotek ovadb. Nadaljnja analiza slednje potrjuje, torej je treba vzroke iskati drugje.

³⁷ Poročila o delu državnih tožilstev od leta 2008 do 2014, http://www.dt-rs.si/sl/vrhovno_drzavno_tozilstvo/porocila_o_delu_drzavnih_tozilstev/ in Statistični urad RS: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/13_kriminaliteta/01_statistika_toz_sodisc/01_13601_ovadene_poln_osebe/01_13601_ovadene_poln_osebe.asp, 20.5.2015.

³⁸ Eman Katja, Franca Benjamin, Vpliv ekonomske krize na gibanje ekološke kriminalitete v Sloveniji, Revija za kriminalistiko in kriminologijo, št. 64, 2013, str. 364.

Ker je pri tovrstnih kaznivih dejanjih splošni objekt varstva okolje, se pojavlja problem odsotnosti subjekta, ki bi se lahko postavil zase in za svoje pravice. Tukaj pa je potrebno izpostaviti tudi vlogo odškodnine, ki je v okolju omejena le na stroške povrnitve prejšnjega stanja in tako nima take vloge preprečevalnega učinka in funkcije satisfakcije kot ponavadi, ko je v interesu posameznika. Dodatni razlog za nizek odstotek ovadb je vsekakor tradicionalno in zgodovinsko dojetje okolja, ki je še vedno v večji meri antropocentrično in se šele v zadnjih letih giblje k ekocentričnemu, kar tudi sovпада s porastom procenta ovadb. S tem je povezano tudi nizko zavedanje pomembnosti okolja v družbi in tako nekritično dojetje škodljivih dejanj, tudi tistih s področja kriminalitete. Višji odstotek v zadnjih letih je lahko rahlo povezan tudi z nastopom gospodarske in finančne krize, ki je v veliki meri otežila posameznikovo pridobivanje finančnih sredstev za preživetje in je povzročila porast kriminalitete, saj so posamezniki v pridobivanju slednjega, v takih razmerah, pripravljeni storiti tudi dejanja, ki jih sicer ne bi. Pri tem je logično, da se najprej poslužijo kaznivih dejanj, ki jih je mogoče storiti lažje, oziroma bolj skrito očem javnosti, ter tistih, ki se jih zaradi neustrezne zakonodaje težje preganja, kar vsekakor so značilnosti kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine.³⁹

3.2. Največkrat in najmanjkrat zagrešena tovrstna kazniva dejanja

Tabela 2: Največkrat ovadena kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine, v obdobju od leta 2008 do 2014⁴⁰

Leto	Največ ovadb na okrožna državna tožilstva
2008	336. člen KZ
2009	333. člen KZ
2010	332. člen KZ-1
2011, 2012, 2013, 2014	341. člen KZ-1

Leta 2008 so okrožna državna tožilstva prejela največ ovadb (21) zaradi kaznivega dejanja protipravnega odlaganja nevarnih snovi po 336. členu KZ, kjer je šlo v večini

³⁹ Repas Martina, Knez Rajko, Hojnik Janja, Skupna politika kazenskih pregonov EU-pilotski primeri varstva okolja, intelektualne lastnine in iger na srečo, v: Pravniki, št. 130, 2013, str. 69-76.

⁴⁰ Poročila o delu državnih tožilstev od leta 2008 do 2014, http://www.dt-rs.si/sl/vrhovno_drzavno_tozilstvo/porocila_o_delu_drzavnih_toziltev/sodelovanje, 20.5.2015.

primerov za odlaganje okolju nevarnih odpadkov. Pred letom 2008 je bilo največ posegov v prostor z nezakonitimi izkopi gramoza, leto 2008, pa je na tem področju prineslo uspeh, saj je tovrstna kriminaliteta skoraj izginila, za kar je zaslužno sodelovanje državnega tožilstva z Inšpektoratom RS za okolje in prostor, državnim pravobranilstvom in policijo pri odkrivanju in pregonu teh storilcev.⁴¹

Okrožna državna tožilstva so leta 2009 prejela največ ovadb (59) zaradi kaznivega dejanja obremenjevanja in uničenja okolja po 333. členu KZ (332. člen KZ-1).⁴²

Leta 2010 je okrožno državno tožilstvo na državnem nivoju obravnavalo največ kaznivih dejanj obremenjevanja in uničevanja okolja po 332. členu KZ-1. Konkretno ovadbe se nanašajo na izlitje nevarnih kemičnih snovi v vodne vire, gradnjo smučarskih prog, zaradi katerih je prišlo do poškodbe travišča in ogrožitve habitata zaščitenih vrst ptic, odlaganje nevarnih odpadkov, onesnaževanje okolja z neustreznim odlaganjem odpadnih gum itd.⁴³

Največ prejetih ovadb je omenjeni organ leta 2011 prejel zaradi kaznivega dejanja mučenja živali po 341. členu KZ-1. Največ obdolženih oseb zaradi tega kaznivega dejanja je obravnavalo celjsko tožilstvo, ki je prejelo osem ovadb omenjenega kaznivega dejanja.⁴⁴

Zaradi omenjenega kaznivega dejanja je bilo največ prejetih ovadb na okrožna državna tožilstva tudi leta 2012, prav tako pa tudi leta 2013 in 2014. Iz Poročil državnih tožilstev je mogoče razbrati, da so kazniva dejanja mučenja živali po 341. členu v zadnjih letih v porastu, kar je vsekakor zaskrbljujoče, saj gre za zelo kruto ravnanje storilcev z živimi bitji.⁴⁵ Razlog za porast tovrstne kriminalitete v Sloveniji se morda skriva v trenutni gospodarski krizi, ko je mnogo ljudi ostalo brez služb in so se tako znašli v revščini, kjer komaj preživljajo sebe in svojo družino in tako težko zagotovijo prehrano in osnovno nego za svoje hišne ljubljence. Take razmere morda določene ljudi privedejo tudi do psihične stiske, ki lahko vodi do znašanja nad živali, s čimer sproščajo svoje

⁴¹ Letno poročilo 2008, http://www.dt-rs.si/sl/vrhovno_drzavno_tozilstvo/porocila_o_delu_drzavnih_tozilstev/, 20.5.2015.

⁴² Letno poročilo 2009, http://www.dt-rs.si/sl/vrhovno_drzavno_tozilstvo/porocila_o_delu_drzavnih_tozilstev/, 20.5.2015.

⁴³ Letno poročilo 2010, http://www.dt-rs.si/sl/vrhovno_drzavno_tozilstvo/porocila_o_delu_drzavnih_tozilstev/, 20.5.2015.

⁴⁴ Letno poročilo 2011, http://www.dt-rs.si/sl/vrhovno_drzavno_tozilstvo/porocila_o_delu_drzavnih_tozilstev/, 20.5.2015.

⁴⁵ Letno poročilo 2012 in 2013, http://www.dt-rs.si/sl/vrhovno_drzavno_tozilstvo/porocila_o_delu_drzavnih_tozilstev/, 20.5.2015.

frustracije. Tovrstne stiske vsekakor ne smejo biti izgovor za storitev kaznivega dejanja mučenja živali, so pa to, med drugim, lahko možni razlogi.

Iz člankov in javnih občil na to temo je mogoče razbrati, da se je kaznivo dejanje mučenja živali pogosto pojavljalo že pred letom 2011, vendar je bilo manj ovadb, zadnja leta pa se število teh ovadb zvišuje, kar sovпада z drugačno miselnostjo družbe, ki postaja vse bolj občutljiva za pravice živali, kar pa se odraža tudi v večji stopnji kazenskoopravnega varstva, saj je zakonodajalec z novelo KZ-1B zvišal kazen za temeljno in kvalificirano obliko tega kaznivega dejanja. Tako vse višja raven etične zavesti družbe zahteva, da se z živalmi ravna humano. Še vedno pa sodišča v teh primerih izrekajo predvsem minimalne denarne in pogojne zaporne kazni, kar vsekakor za storilce teh kaznivih dejanj ni vzgojno. Kar se tiče kaznivih dejanj, ki se najmanjkrat pojavljajo, oz. je zaradi njih najmanj ovadb, so to predvsem kaznivo dejanje nezakonitega ribolova po 343. členu, kaznivo dejanje onesnaženja živil in krme po 337. členu in kaznivo dejanje protipravne pridobitve ali uporabe radioaktivnih ali drugih nevarnih snovi po 335. členu.

3.3. Število začetih postopkov v razmerju do števila ovadb in vložniki ovadbe

Tabela 3: Število ovadb, število obtožb in delež obtožb v primerjavi z ovadbami kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine ter najpogostejši vložnik ovadbe tovrstnih kaznivih dejanj v obdobju od leta 2008 do 2014⁴⁶

Leto	Število ovadb	Število obtožb	Odstotek obtožb v razmerju do števila ovadb	Najpogostejši vložnik ovadbe
2008	68	36	53	Policija
2009	146	37	25	Oškodovanec
2010	105	46	44	Policija
2011	148	59	40	Policija
2012	117	50	43	Policija
2013	128	54	42	Policija
2014	82	44	54	-

⁴⁶ Poročila o delu državnih tožilcev od leta 2008 do 2014, http://www.dt-rs.si/sl/vrhovno_drzavno_tozilstvo/porocila_o_delu_drzavnih_tozilcev/, 20.5.2015.

Iz tabele je mogoče razbrati, da je število prejetih ovadb na okrožna državna tožilstva po letu 2008 naraslo, prav tako je viden porast števila vloženih obtožb po letu 2009 in, kar je tukaj najbolj relevantno, odstotek vloženih obtožb v razmerju do števila ovadb se z izjemo leta 2009, giblje med 40 in 55 odstotki, kar je približno polovica, torej ostane med 45 in 60 odstotki ovadb, ki jih državni tožilci zavržejo, ne rešijo in ovadb, kjer odstopijo od pregona. Število vloženih obtožnih predlogov, neposrednih obtožnic in obtožnic po končani preiskavi je dokaj visoko. Iz tega je mogoče razbrati, da je delo državnih tožilcev učinkovito. Na tem mestu je potrebno omeniti še najpogostejše vložnike ovadbe. Iz statistike je mogoče razbrati, da ovadbo zaradi kaznivega dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine najpogosteje poda policija. Leta 2009 se kot najpogostejši vložnik ovadbe omenja oškodovanec, vendar je tudi v tem letu glede števila ovadb policija takoj za oškodovancem, torej na drugem mestu, za leto 2014 pa tega podatka še ni objavljenega. Policija pa ni le organ, ki vloži ovadbo, ampak je tudi organ, ki potem ovadeno kaznivo dejanje tudi preiskuje, zaradi slednjega pa je policija hkrati tudi tisti organ, s katerim tožilstvo največ sodeluje, kar je pri odločanju o kazenskem postopku skoraj nujno.

Policija torej pomaga pri preprečevanju, odkrivanju in raziskovanju kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine, vendar je teh primerov malo, kar povzroča pomanjkanje ustrezne prakse. Pojavlja se tudi problem odsotnosti posebej usposobljenih kadrov za to področje, hiter razvoj oz. napredek okoljske kriminalitete narekuje torej čimprejšnjo specializacijo.⁴⁷

3.4. Število ovadb in začetih postopkov v primerjavi z dejansko kriminaliteto

Tabela 4: Število člankov o ekološki kriminaliteti v časopisih Delo, Dnevnik in Večer v obdobju od leta 2005 do 2010⁴⁸

Časopisi	Delo	Dnevnik	Večer	Skupaj
Število vseh objavljenih člankov	481	282	364	1127
Število člankov objavljenih na prvi strani	14	11	16	41

⁴⁷ Gostič Štefan, Kazniva dejanja, povezana z ogroženimi rastlinskimi in živalskimi vrstami, v: Pravna Praksa, št. 28, GV Založba, 2000, str. 42-44.

⁴⁸ Meško Gorazd, Sotlar Andrej, Eman Katja, Ekološka kriminaliteta in varovanje okolja- multidisciplinarnе perspektive, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana 2012, str. 264, 265.

Tabela 5: Število ovadb, število obtožb kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine in število člankov na to temo v Pravni Praksi v obdobju od leta 2008 do 2014⁴⁹

Leto	Št. ovadb	Št. obtožb	Št. člankov v Pravni Praksi
2008	68	36	6
2009	146	37	7
2010	105	46	4
2011	148	59	5
2012	117	50	3
2013	128	54	6
2014	82	44	4

Tabela 4 kaže, da je bilo v tiskanih medijih (Delo, Dnevnik, Večer) na temo ekološke kriminalitete od leta 2005 do 2010 objavljenih 1127 člankov, od tega 41 na prvi strani. Največ člankov se nanaša na okoljsko škodo, takoj za tem so izpusti strupenih snovi, na tretjem mestu najbolj obravnavanih tem pa se nahajajo nezakonita odlagališča odpadkov. Kaznivo dejanje tega področja, ki se v javnih občilih v zadnjih letih najpogosteje pojavlja, je zagotovo kaznivo dejanje mučenja živali (341. člen KZ-1). Čeprav se največ ovadb zadnjih let zaradi kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine nanaša ravno na omenjeno kaznivo dejanje, je mogoče iz televizijskih prispevkov, časopisov in poročil društev ustanovljenih z namenom zaščite živali razbrati, da je tovrstne kriminalitete v primerjavi s številom vloženih ovadbami mnogo več. Tudi iz člankov strokovnih revij, kot je Pravna Praksa, Revija za kriminalistiko in kriminologijo ter revija Pravniki, je mogoče razbrati, da je tovrstne dejanske kriminalitete v primerjavi z ovadbami in začetimi postopki bistveno več in v večini teh primerov si očitvidci zatisnejo oči in ne podajo ovadbe. Tukaj je seveda na mestu vprašanje zakaj je temu tako. Odgovorov je več. Eden izmed razlogov je vsekakor ta, da so pri kaznivih dejanjih zoper okolje, prostor in naravne dobrine neposredni objekt poškodbe ali ogrožitve največkrat živali, rastline ali okolje samo, ne pa subjekt, ki se je sposoben boriti za svoje pravice. Kot primer naj omenim kaznivo dejanje uničevanja gozdov (340. člen KZ-1), kjer je objekt poškodbe gozd, kaznivo dejanje nezakonitega lova (342. člen KZ-1), z divjimi živalmi kot objektom varstva, kaznivo dejanje

⁴⁹ Poročila o delu državnih tožilstev od leta 2008 do 2014, http://www.dt-rs.si/sl/vrhovno_drzavno_tozilstvo/porocila_o_delu_drzavnih_tozilstev/, 20.5.2015.

nezakonitega ribolova (343. člen KZ-1), ki kot poškodbeni objekt navaja ribe. Na drugi strani pa Kazenski zakonik v tem poglavju navaja kazniva dejanja, kjer je kot objekt varstva navedeno zdravje in življenje posameznika ali druge dobrine, ki si jih lasti. Primer take inkriminacije je kaznivo dejanje protipravnega zavzetja nepremičnine (338. člen KZ-1), kjer je objekt varstva tuje zemljišče in ker gre za ogrožitev lastnine določenega posameznika, je to kaznivo dejanje večkrat ovadeno, saj se je ta pripravljen boriti za »nekaj svojega«.

Naslednji razlog za razkorak med številom ovadb in dejansko kriminaliteto je odsotnost specializiranega kadra za preprečevanje, odkrivanje in raziskovanje tovrstne kriminalitete. Naša policija nima zaposlenih kadrov, posebej usposobljenih za delo na tem področju in tako obravnava malo teh inkriminacij, zato je prisotno tudi pomanjkanje ustrezne delovne prakse.⁵⁰

Pomemben razlog majhnega števila ovadb je tudi ta, da gre pri večini kaznivih dejanj za skrita ravnanja, ki se dogajajo za zaprtimi stenami, kot je primer kaznivega dejanja mučenja živali (341. člen KZ-1) ali kaznivo dejanje nezakonitega ravnanja z zaščitnimi živalmi in rastlinami (344. člen KZ-1), ki se odvija v odročnih naravnih parkih in drugih življenjskih okoljih. Te inkriminacije je zato težko opaziti in ostajajo skrita širši javnosti, posledično pa je tudi manj tovrstnih ovadb. Dodaten, verjetno najpomembnejši, argument razkoraka med ovadbami in dejansko kriminaliteto je miselnost, ki jo izpostavljam že čez celo diplomsko nalogo, to je antropocentrizem, ki povsod in vedno postavlja človeka na prvo mesto. Vsekakor je potrebno priznati, da taka miselnost in z njo povezane vrednote počasi bledijo in je z leti, mogoče zaznati vedno več ekocentričnega razmišljanja in tudi ravnanja. To potrjuje tudi statistika z naraščanjem števila ovadb tovrstne kriminalitete in tudi pogostostjo obravnavanih določenih vrst kaznivih dejanj, kjer ni objekt varstva le človek ampak tudi ostala živa bitja in okolje. Primer tega je kaznivo dejanje mučenja živali, kot najbolj obravnavano tovrstno kaznivo dejanje zadnjih let. Pomembna je torej naravnost vrednot družbe. In rešitev?

Nekateri vidijo rešitev v etiki posameznika. Slovenci smo zaskrbljeni zaradi okolja, vendar pa nam manjka več osebne angažiranosti, pravi Štrosova. Treba je torej graditi na občutku osebne odgovornosti. Nikogar ni moč prisiliti, da bi tvegala izgubo službe z nestrinjanjem z odločitvami določenih interesnih skupin ali ga prisiliti k ovadbi

⁵⁰ Kazniva dejanja povezana z ogroženimi rastlinskimi in živalskimi vrstami, v: Pravna praksa, št. 28, GV Založba, 2000, str. 42-44.

onesnaževalcev, treba pa je krepiti zavest, da bi kot »odgovoren državljan« moral tako ravnati.⁵¹

3.5. Najpogostejši sprožilec postopka – državni tožilec, posameznik ali neodvisna organizacija

Ob vprašanju sprožilca postopka je potrebno najprej najti informacijo o tem, ali imamo, glede na način pregona, opravka s kaznivimi dejanji, za katera se storilci preganjajo po uradni dolžnosti, kaznivimi dejanji, za katera se storilci preganjajo po uradni dolžnosti, vendar na predlog oškodovanca ali pa s kaznivimi dejanji, za katera se storilci preganjajo na zasebno tožbo. Po uradni dolžnosti se preganjajo vsa kazniva dejanja, razen tista, kjer piše, da se pregon začne na zasebno tožbo. Vsa kazniva dejanja dvaintridesetega poglavja KZ-1 se preganjajo po uradni dolžnosti, kar pomeni, da je sprožilec postopka lahko le državni tožilec. Kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, lahko naznani vsakdo. V primeru, da je ovadba podana sodišču, organu za notranje zadeve ali nepristojnemu državnemu tožilcu, jo ta sprejme in takoj pošlje pristojnemu državnemu tožilcu. Ta, ko sprejme kazensko ovadbo, ima naslednje možnosti: da zavrže ovadbo, priskrbi dopolnilna obvestila, vloži zahtevo za preiskavo ali pa vloži neposredno obtožnico. Državni tožilec ima na voljo tudi dva procesna instituta, poravnavo in pogojno odloženi kazenski pregon, ki omogočata, da je pravici zadoščeno že v predkazenskem postopku in mu tako kazenskega pregona ni potrebno sprožiti. Posameznik ali neodvisna organizacija lahko začneta postopek pri kaznivih dejanjih, ki si preganjajo na zasebno tožbo, teh pa v dvaintridesetem poglavju ni, torej v teh primerih ne moreta biti sprožilca postopka.

3.6. Število obsodilnih sodb v primerjavi s številom vloženih ovadb in obtožb

Tabela 6: Število vloženih ovadb, obtožb in izdanih obsodilnih sodb na temo kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine in odstotek števila obsodilnih sodb v razmerju do števila vloženih ovadb in obtožb⁵²

⁵¹ Zaupanje je dobro, nadzor je še boljši, v Pravna praksa, 2011, št. 47, str. 29.

⁵² Poročila o delu državnih tožilstev od leta 2008 do 2014, http://www.dt-rs.si/sl/vrhovno_drzavno_tozilstvo/porocila_o_delu_drzavnih_tozilstev/, 20.5.2015.

Leto	Število vloženih ovadb	Število vloženih obtožb	Število obsodb	Odstotek obsodb do ovadb	Odstotek obsodb do obtožb
2008	68	36	17	25	47
2009	146	37	16	11	43
2010	105	46	27	26	59
2011	148	59	50	43	85
2012	117	50	52	44	104
2013	128	54	39	30	73
2014	82	44	29	35	66

Iz tabele je razvidno, da se na področju kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine število obsodilnih sodb z leti povečuje. Od leta 2008 do 2010 znaša odstotek obsodb v razmerju do števila vloženih obtožb okrog 50, med tem ko se po letu 2010 ta odstotek zviša na 85, leta 2013 in 2014, pa je zaznati rahel upad. Leta 2012 je bilo izdanih celo več obsodilnih sodb, kot pa je bilo vloženih obtožb, tako da za to leto znaša odstotek več kot 100. Podatek, da je letno obsojenih polovica in več oseb, kot je obtoženih, je vsekakor dober, saj gre za visok odstotek, ki daje vedeti, da državni tožilci svoje delo dobro opravljajo saj so s samimi obtožbami in potem skozi sodne postopke, ki privedejo do obsodilnih sodb, uspešni. Če primerjamo razmerje med številom obsodb in ovadb, pa je razvidno, da se tudi tukaj odstotek z leti zvišuje, z izjemo rahlega upada leta 2009 in 2013. Iz tega je mogoče razbrati, da se večja število upravičenih ovadb, saj se tistih, ki jih tožilci podajo naprej kot obtožbo, vedno več konča obsodilno. Iz navedenih statističnih podatkov, predvsem iz večanja odstotka obsodilnih sodb, je mogoče sklepati, da so sodni organi in organi pregona vse bolj kritični do tovrstnih prepovedanih dejanj in njihovih storilcev.

Tako zavedanje se širi tudi na splošno družbo in kaže na vse večje ozaveščanje slovenskega prebivalstva o pomenu varstva okolja, od katerega je vse bolj odvisno tudi naše zdravje in kakovost življenja.⁵³

Tudi predstavniki organov pregona ugotavljajo, da ozaveščenost o pomembnosti varstva okolja v Sloveniji narašča. K temu vsekakor pripomore tovrstno izobraževanje in

⁵³ Florjančič Damjan, Kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine v KZ-1 (po noveli KZ-1B), v: Pravna Praksa, št. 37, GV Založba, 2012, str. 17.

ozaveščanje ter strožja okoljevarstvena zakonodaja.⁵⁴ Dober primer pozitivne reakcije slovenske družbe na to temo je čistilna akcija Očistimo Slovenijo v enem dnevu, ki se je izvajala leta 2010 in 2012, in je vsako leto pritegnila več prostovoljcev, leta 2012 celo 270.000. Cilj akcije je bil predvsem čiščenje divjih odlagališč po celotni Sloveniji ter ekološko ozaveščanje Slovencev, oboje pa je prineslo pozitivne rezultate, saj se je število divjih odlagališč zmanjšalo, prav tako pa je v zadnjih letih mogoče zaznati, da vse več ljudi, ne odlaga več odpadkov v naravo.⁵⁵

3.7. Vprašanje sodne instance

Glede vprašanja sodne instance se je treba dotakniti pojma stvarne prisojnosti, ki na prvi stopnji narekuje ločitev sodišč na okrajna in okrožna ter funkcionalne pristojnosti, ki poleg navedene prve stopnje, kot drugo stopnjo navaja višja sodišča in na tretje mesto, kot najvišjo sodno instanco v Sloveniji postavlja Vrhovno sodišče RS.

Okrajno sodišče, kot prvostopenjsko sodišče, ki je skladno z 99. členom Zakona o sodiščih⁵⁶ v kazenskih zadevah, pristojno za sojenje na prvi stopnji o kaznivih dejanjih, za katera je zagrožena denarna kazen ali kazen zapora do treh let, razen v zadevah kaznivih dejanj zoper čast in dobro ime, storjenih s tiskom, po radiu, televiziji ali z drugim sredstvom javnega obveščanja, je glede na predpisane sankcije, pristojno za naslednja kazniva dejanja dvaintridesetega poglavja Kazenskega zakonika (KZ-1): Onesnaženje pitne vode v 1.,2.,3.,5., in 6. odstavku 336. člena, Onesnaženje živil in krme v 1.,2.,3.,5. in 6. odstavku 337. člena, Protipravno zavzetje nepremičnine (338. člen), Uničenje nasadov s škodljivo snovjo (339. člen), Uničevanje gozdov (340. člen), Mučenje živali (341. člen), Nezakonit lov (342. člen), Nezakonit ribolov (343. člen), Nezakonito ravnanje z zaščitenimi živalmi in rastlinami v 1. odstavku 344. člena, Prenašanje kužnih bolezni pri živalih in rastlinah (345. člen), Izdelovanje škodljivih zdravil za zdravljenje živali (346. člen) in Nevestna veterinarska pomoč (347. člen). Okrožno sodišče, kot prvostopenjsko sodišče, je po 101. členu Zakona o sodiščih, med drugim, pristojno za sojenje na prvi stopnji o kaznivih dejanjih, za katera niso pristojna

⁵⁴ Eman, Katja, Franca Benjmin, Vpliv ekonomske krize na gibanje ekološke kriminalitete v Sloveniji, v: Revija za kriminalistiko in kriminologijo, št. 64, 2013, str. 366.

⁵⁵ Društvo Ekologi brez meja, Splošno o projektu Očistimo Slovenijo 2012, URL; <http://www.ocistimo.si/Splosno-o-projektu-Ocistimo-Slovenijo-2012.aspx>, 29.5.2015.

⁵⁶ ZS, Ur. l. RS, št. 19/94, (13.4.1994), št. 45/95, (4.8.1995), št. 38/99, (21.5.1999), št. 28/00, (30.3.2000), št. 73/04, (5.7.2004), št. 23/05, (10.3.2005), št. 72/05, (29.7.2005), št. 100/05, (10.11.2005), št. 127/06, (7.12.2006), št. 27/07, (26.3.2007), št. 67/07, (27.7.2007), št. 94/07, (16.10.2007).

okrajna sodišča, kar pomeni, da je pristojno za naslednja kazniva dejanja dvaintridesetega poglavja Kazenskega zakonika (KZ-1): Obremenjevanje in uničevanje okolja (332. člen), Onesnaženje morja in voda s plovili (333. člen), Protipravno ravnanje z jedrskimi ali drugimi nevarnimi radioaktivnimi snovmi (334. člen), Onesnaženje pitne vode v 4. odstavku 336. člena, Onesnaženje živil ali krme v 4. odstavku 337. člena in Nezakonito ravnanje z zaščitnimi živalmi in rastlinami v 2. odstavku 344. člena.

Na prvi stopnji torej predpisane kazni pri posameznih členih obravnavanih kaznivih dejanj določajo pristojnost okrajnega ali okrožnega sodišča, točno število obravnavanih zadev na to temo, za obdobje 2008 do 2014 pa je mogoče razbrati iz Tabele 3 in Tabele 6, v stolpcu z navedenim številom obtožb državnih tožilcev. Na tej, torej na prvi stopnji, se večina postopkov tudi zaključijo. Do sojenja na drugi stopnji, torej na višjem sodišču, pa pri okoljski kriminaliteti pride predvsem zaradi vložitve pritožbe ob izdaji sodbe na prvostopenjskem sodišču, vendar je teh primerov malo. Na portalu IUS-INFO (www.iusunfo.si), je na strani Judikati višjih sodišč Republike Slovenije, za obdobje od 2006 do 2014 objavljenih pet odločb na temo kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine. Glede sodne prakse okoljske kriminalitete Vrhovnega sodišča RS, kot sodišča najvišje instance v državi, pa statistika kaže, da to odloča predvsem glede vložitve pritožb zoper sodbe višjih sodišč in vložitve izrednih pravnih sredstev, v tem sklopu pa najpogosteje glede zahtev za varstvo zakonitosti. Služba za odnose z javnostmi mi je za obdobje 2010 do 2014 navedla pet tovrstnih odločb, na prej omenjenem portalu, na strani Judikati Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, pa je za manjkajoče obdobje, torej od 2006 do 2008 objavljenih sedem sodb na temo okoljske kriminalitete.

3.8. Pravna sredstva in njeni iskalci

Tabela 7: Število obsodilnih, oprostilnih sodb ter število pritožb državnih tožilcev od leta 2008 do 2014⁵⁷

⁵⁷ Poročila o delu državnih tožilcev od leta 2008 do 2014, http://www.dt-rs.si/sl/vrhovno_drzavno_tozilstvo/porocila_o_delu_drzavnih_tozilcev/, 20.5.2015.

Leta	Oprostilne sodbe	Pritožbe državnih tožilcev	Obsodilne sodbe
2008	2	0	17
2009	7	1	16
2010	2	3	27
2011	7	7	50
2012	3	3	52
2013	6	4	39
2014	5	5	29

Tabela prikazuje statistiko obsodilnih sodb, pritožb državnih tožilcev in oprostilnih sodb, v posameznih letih od 2008 do 2014. Pritožbe državnih tožilcev je potrebno obravnavati v razmerju do oprostilnih sodb, saj je logično, da se državni tožilec pritoži, ko sodišče izda oprostilno sodbo, saj s tem z vloženo obtožbo ne uspe. Če torej primerjamo oba stolpca, ugotovimo, da so se tožilci v večini primerov oprostilnih sodb pritožili. Leta 2011 in 2012 so se pritožili celo v vseh primerih, ki so se končali oprostilno. Pritožbe obrambe pa je potrebno obravnavati v odnosu do obsodilnih sodb. Podatka o njihovem točnem številu za posamezna leta mi ni uspelo izbrskati, če pa upoštevam pri prejšnjem naslovu omenjene sodbe višjih sodišč, objavljene na portalu IUS-INFO, so ta od petih primerov obravnavala štiri pritožbe obdolženega. Tu je situacija drugačna, saj je letno obsodilnih sodb izdanih mnogo več kot oprostilnih in tako je logično, da je pritožb s strani obdolženega več kot s strani tožilca. Kar se tiče rednih pravnih sredstev, je torej najpogosteje vložena pritožba, kar se tiče izrednih pravnih sredstev, pa je mogoče zaslediti, da se v tovrstnih postopkih najpogosteje vlaga zahteva za varstvo zakonitosti, o kateri odloča Vrhovno sodišče RS, saj analiza teh sodb, od leta 2006 do 2014, ki so objavljene na prej omenjenem spletnem portalu, kaže, da je sodišče od vseh objavljenih sodb obravnavalo le zahteve za varstvo zakonitosti.

3.9. Konec postopka – vsebinska odločitev ali procesni razlog

Tabela 8: Število obsodilnih, oprostilnih in zavrnilih sodb v obdobju od leta 2008 do 2014⁵⁸

⁵⁸ Poročila o delu državnih tožilcev od leta 2008 do 2014, http://www.dt-rs.si/sl/vrhovno_drzavno_tozilstvo/porocila_o_delu_drzavnih_tozilcev/, 20.5.2015.

Leto	Obsodilne sodbe	Oprostilne sodbe	Zavrnilne sodbe
2008	17	2	4
2009	16	7	5
2010	27	2	2
2011	50	7	4
2012	52	3	3
2013	39	6	6
2014	29	5	3

Iz tabele je razvidno, kako so se v posameznih letih končali postopki kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine na prvi stopnji. Največ je obsodilnih sodb, zelo malo pa oprostilnih in zavrnilnih sodb. Največ obsodilnih sodb je bilo leta 2012, najmanj pa leta 2009. Največ oprostilnih sodb je bilo leta 2009 in 2011, najmanj pa leta 2008 in 2010. Z zavrnitvijo obtožbe se je največ postopkov končalo leta 2013, najmanj pa 2010. Kar se tiče krivulje naraščanja in padanja, je iz tabele razvidno, da število obsodilnih sodb, z majhno izjemo leta 2009, do leta 2012 narašča, medtem ko je leta 2013 in 2014 mogoče zaznati rahel padec, kar se tiče oprostilnih in zavrnilnih sodb, pa ni mogoče zaslediti padanja ali naraščanja, njihovo število torej niha. Pri obravnavi tovrstnih kaznivih dejanj se torej postopek največkrat konča s vsebinsko odločitvijo (obsodilna ali zavrnilna sodba), izjemoma pa je obtožba zavrnjena zaradi procesnih razlogov. Najpogostejši razlogi za zavrnjeno obtožbo so: tožilec je v času od začetka do konca glavne obravnave umaknil obtožbo, obtoženec je bil za isto dejanje že pravnomočno obsojen, oproščen obtožbe ali je bil postopek zoper njega s sklepom pravnomočno ustavljen, tretji najpogostejši razlog pa je, da pregon ni več dopusten zaradi zastaranja, ali so podane druge okoliščine, ki izključujejo kazenski pregon. Iz navedenih razlogov je mogoče razbrati, da se ti nanašajo predvsem na delo državnega tožilca, ki je vložil obtožbo. Majhno število zavrnitev obtožb torej kaže na dobro delo državnih tožilcev. Osnovni cilj državnega tožilca, ko vloži obtožbo je, da pripelje postopek do obsodilne sodbe in ob visokem deležu le teh, je razvidno da tožilci v mnogih primerih ta cilj izpolnjujejo. Podatki sodb torej kažejo na to, da so državni tožilci v Republiki Sloveniji, v okviru temeljne funkcije vlaganja in zastopanja kazenske obtožbe, dokaj uspešni in učinkoviti, rezultati odločitev sodnikov, pa kažejo na vse večjo kritičnost do tovrstne kriminalitete in večanje stopnje ekocentrične zavesti.

4. VSEBINSKA ANALIZA SODNIH PRIMEROV OBRAVNAVANIH NAVIŠJIH SODIŠČIH IN VRHOVNEM SODIŠČU OD LETA 2006 DO 2014

4.1. Uporaba mednarodnih, virov EU in nacionalnih virov

Mednarodnih pravnih aktov, sprejetih z namenom zaščite okolja na globalni in regionalni ravni, je ogromno. Teorija mednarodnega kazenskega prava, mednarodne akte iz področja varstva okolja, deli na tiste, ki varujejo okolje v času oboroženih spopadov in tiste, ki varujejo okolje v času miru. Mednarodni dokumenti v času oboroženih spopadov za obravnavano tematiko diplome niso zanimivi.

Kar se tiče mednarodnega kazenskega varovanja okolja v času miru, velja izpostaviti kongres kaznovalnega prava v Hamburgu, iz leta 1979⁵⁹, prav tako Washingtonsko konvencijo (CITES)⁶⁰, katere namen je pred izumrtjem zavarovati najbolj ogrožene vrste živali in rastlin. Danes je tovrstnih mednarodnih dokumentov mnogo, razlikujejo pa se predvsem po področjih urejanja, ki je na globalni in regionalni ravni zelo široko.⁶¹ Iz pregleda sodnih primerov višjih sodišč in Vrhovnega sodišča RS od leta 2006 do 2014, ni mogoče zaslediti, da bi se sodniki pri odločanju opirali na omenjene ali druge mednarodne dokumente kazenskega varovanja okolja.

Preseganje nacionalnih mej mednarodnega kriminala pa ne povzroča le potrebe po tovrstnih mednarodnih dokumentih, ampak tudi po skupni politiki kazenskega pregona v EU, saj je lahko različna razlaga kaznivih dejanj ovira sodelovanju med sodišči različnih držav.

Zaradi tega so se pri pripravi Lizbonske pogodbe pojavile težje k poenotenju zakonodaj držav članic in tako danes to težnjo uresničujeta 82. in 83. člen Pogodbe o delovanju EU (PDEU)⁶² s pravno podlago za oblikovanje enotnih pravil kazenskega prava EU.⁶³

Na področju prava varstva okolja v EU prihaja glede določanja kazenskih sankcij do posega v pristojnosti držav članic, kar se zrcali v direktivah, ki določajo da morajo tovrstne sankcije v državah članicah imeti odvrčilne in preprečevalne učinke. Zадnja

⁵⁹ XII. Mednarodni kongres kaznovalnega prava, Resolucija (Hamburg, 16-22 september 1979) URL: <http://www.penal.org/IMG/RICPL%201979.pdf>, 4.4.2015

⁶⁰ Convention in international Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora.

⁶¹ Dežman Zlatko, Kazenskopravno varstvo človekovega naravnega okolja, v Pravna praksa, št. 290, GV Založba, 1993 str. 22.

⁶² Prečiščeni različici Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije, UL C 83, 30.marec 2010, str. 47-201.

⁶³ Repas Martina, Knez Rajko, Hojnik Janja, Skupna politika kazenskih pregonov EU – pilotski primeri varstva okolja, intelektualne lastnine in iger na srečo, v: Pravniki št. 130, 2013, str. 15.

leta okolje pridobiva pomen tudi s sprejemanjem zakonodaje, EU je na tak način najprej želela zagotoviti upravnopravno varstvo, kasneje civilnopravno varstvo in nazadnje kazenskopravno varstvo, za katero je pomemben mejnik okvirna odločba (2003/80) o kazenskopravnem varstvu okolja, ki pa je bila kasneje razveljavljena in jo je nadomestila Direktiva 2008/99/ES o kazenskopravnem varstvu okolja⁶⁴. Ta je bila leta 2011 s spremembami Kazenskega zakonika implementirana tudi v Republiki Sloveniji. S sprejetjem te direktive varovanje okolja v zadnjih desetletjih postaja eden izmed prednostnih političnih ciljev EU.⁶⁵

Iz obravnavane sodne prakse tudi pri virih EU s področja kazenskopravne zaščite okolja ni mogoče zaslediti neposredno sklicevanje sodnikov nanjo, se pa evropska zakonodaja skozi sodno prakso vsekakor uporablja, vendar ne neposredno, ampak posredno, saj je ta, kot je bilo prej omenjeno, v večini implementirana v slovensko zakonodajo. Tako se npr. z uporabo kazenskega zakonika, posredno uporablja tudi Direktiva 2008/99/ES o kazenskopravnem varstvu okolja. Slovenska sodišča se pri odločanju v postopkih glede kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine, sklicujejo predvsem na nacionalno zakonodajo. To je v prvi vrsti seveda Kazenski zakonik (KZ-1) in dvaintrideseto poglavje. Glede na to, da so omenjena kazniva dejanja tipične blanketne norme in tako napotujejo na druge predpise, so se torej sodišča pri odločanju prisiljena opirati tudi na te. To je predvsem Zakon o varstvu okolja, Zakon o ohranjanju narave in področni zakoni, kot so Zakon o divjadi in lovstvu, Zakon o zaščiti živali, Zakon o gozdovih, Zakon o veterinarstvu,...

4.2. Vprašanje benevolentnosti glede pristopa sodišča

Varstvo okolja je v javnem interesu, vendar to nima subjekta in se ne more postaviti samo zase, zato smo le ljudje lahko tisti, ki zastopamo njegova stališča in s tem skrbimo za ohranjanje oz. vzpostavljanje naravnega ravnovesja.

Mišljenje, da bo država vedno primerno skrbela za varstvo okolja, je zmotno. Država mora v skrbi za blaginjo družbe vedno istočasno skrbeti za gospodarski razvoj in varstvo okolja, pri čemer ima slednje v ozadju mnogo šibkejšo lobijo. Tako tukaj igrajo

⁶⁴ Direktiva 2004/35/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. aprila 2004 o okoljski odgovornosti v zvezi s preprečevanjem in sanacijo okoljske škode, UL L 143, 30. april 2004.

⁶⁵ Repas Martina, Knez Rajko, Hojnik Janja, Skupna politika kazenskih pregonov – pilotski primeri varstva okolja, intelektualne lastnine in iger na srečo, v: Pravniki, št. 130, 2013, str. 69, 70.

pomembno vlogo nevladne organizacije, ki so protiutež, pa tudi pomoč državi pri uresničevanju javnega interesa varstva okolja, ki je naše skupno dobro.⁶⁶ Pa vendar nevladne organizacije niso tiste, ki bi lahko začele sodne postopke v primerih kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine. Ta kazniva dejanja se preganjajo le po uradni dolžnosti, torej so lahko sprožilci postopkov le državni tožilci, so pa v mnogih primerih nevladne organizacije tiste, ki podajo ovadbo. Tako so torej državni tožilci tisti, ki lahko v tovrstnih postopkih sodnike prepričajo, da pri odločanju postavijo okoljski interes pred ekonomskega. Tako kot se splošno mišljenje premika iz antropocentrističnega k ekocentričnemu, temu sledijo tudi sodišča in sodna praksa in tako vse bolj postaja osrednji objekt pravne zaščite narava sama, in ne človekovo izkoriščanje narave. Tako naravnost je mogoče zaznati tudi iz sodne prakse. Pri njenem pregledu je moč ugotoviti, da se sodišča v tovrstnih postopkih primarno pri presojanju dokazov sklicujejo predvsem na besedilo kazenskega zakonika in ker je to pri kaznivih dejanjih v dvaintridesetem poglavju naravnano tako, da že v osnovi daje prioriteto okoljskemu interesu pred ekonomskim, je tudi pri odločanju sodišč mogoče zaznati omenjeno naravnost. Tudi morebitno močno finančno zaledje določenih posameznikov ali podjetij, ki se kot obtoženi znajdejo v tovrstnih postopkih, nima vpliva pri presojanju dokazov in končni odločitvi sodišč. Prav tako je pri pregledu sodne prakse mogoče zaznati, da sodišča pri obravnavi kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine zadnja leta izrekajo vse več zapornih kazni, ki imajo vsekakor večji zastraševalni učinek kot denarne, kjer ima država predvsem ekonomsko korist. Tako se zadnja leta, od leta 2012 vse pogosteje obravnavajo primeri mučenja živali, kjer so storilci kaznovani z zaporno kaznijo. Prav tako se ti primeri pojavijo tudi v medijih, ki s škandalozno predstavitvijo dosežejo javno zgražanje nad storilci, kar ima vsekakor še večji preventivski učinek kot sankcija, ki jo je izreklo sodišče. S tem ko sodišča postavljajo okoljski interes pred ekonomskega, skrbijo za ohranitev naravnega ravnovesja, predvsem ravnovesja življenja, vključno s človeškim, ki s tem postaja temeljna in skupna vrednota.

Pri vprašanju benevolentnosti je torej ključnega pomena iskanje meje dovoljenega, sprejemljivega in varnega, kjer gre za tehtanje med razvojem skupnosti kot celote in

⁶⁶ Mreža nevladnih organizacij za trajnostni razvoj, Poziv okoljskim nevladnim organizacijam k pridobivanju statusa v javnem interesu, URL: <http://www.planbz slovenija.si/novice/poziv-okoljskim-nevladnim-organizacijam-k-pridobivanju-statusa-v-javnem-interesu>, 2.4.2015.

dopustnim onesnaževanjem, nikakor pa se ne dopušča tehtanje med onesnaževanjem in povečevanjem oz. zmanjševanjem dobička posameznih elit.⁶⁷

4.3. Sodna uporaba načel varstva okolja

Ekološko pravo⁶⁸ Evropske unije navaja štiri temeljna okoljevarstvena načela. To so previdnostno načelo, načelo preventivnega ukrepanja/ delovanja, načelo prednostnega obravnavanja okoljske škode pri viru in načelo onesnaževalec/povzročitelj plača obremenitve.⁶⁹ Ta načela so skladna tudi s slovensko ustavo ter implementirana z nacionalnimi predpisi, kot je ZVO-1-UPB1⁷⁰. Ta navaja in definira naslednja načela: načelo trajnostnega razvoja, načelo celovitosti, načelo sodelovanja, načelo preventive, načelo previdnosti, načelo odgovornosti povzročitelja, načelo plačila za obremenjevanje, načelo subsidiarnega ukrepanja, načelo spodbujanja, načelo javnosti, načelo varstva pravic, načelo dopustnosti posegov v okolje in načelo ekološke funkcije lastnine.

Iz sodnih primerov na temo kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine, obravnavanih na višjih in Vrhovnem sodišču RS, ni mogoče zaslediti, da bi se sodišča pri presojanju dokazov, oziroma v obrazložitvi sodbe, neposredno sklicevala na posamezno načelo. Vsekakor pa je iz obravnavanih sodnih primerov mogoče zaznati posredno uporabo temeljnih okoljevarstvenih načel. Načelo, ki ga mnogi navajajo tudi kot najpomembnejše načelo varstva okolja, je načelo odgovornosti povzročitelja, ki nalaga kazensko in odškodninsko odgovornost tistemu, ki je prepovedano posledico povzročil. Temu načelu sodišča sledijo že od uvedbe sodnega postopka proti povzročitelju in mu zadostijo s tem, ko se postopek konča obsodilno in je odgovorni sankcioniran.

Predstavljeni načela imajo v sodni praksi pomembno funkcijo, saj vodijo sodišča pri presoji dokazov in pomembno prispevajo tudi pri izdaji končne sodbe. Ta načela pa niso pomembna le za sodne postopke, ampak tudi pri pripravljanju ustrezne okoljevarstvene

⁶⁷ Bučar-Ručman Aleš, Okoljska kriminaliteta skozi pogled zelene kriminologije, v: Revija za kriminalistiko in kriminologijo, št. 60, 2009, str. 118-130.

⁶⁸ Ekološko pravo je sodobno pravo okolja, ki se ne ukvarja le z onesnaževanjem okolja, ampak tudi z uporabo okolja oziroma narave, ter z odnosi med subjekti okolja in narave (tudi takšnimi, ki ne vključujejo človekove dejavnosti).

⁶⁹ Meško Gorazd, Sotlar Andrej, Eman Katja, Ekološka kriminaliteta in varovanje okolja- multidisciplinarnе perspektive, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana 2012, str. 194.

⁷⁰ Zakon o varstvu okolja, Ur. l. RS, št. 39/2006.

zakonodaje. Omenjena načela omejujejo ravnanja posameznih subjektov pri njihovih posegih v okolje, s tem pa se uveljavlja tudi njihovo spoštovanje.

4.4. Pristop sodišča, ki dopolnjuje zakonodajo

Pristop sodišča je glede dopolnjevanja zakonodaje povezan z zapolnjevanjem pravnih praznin.

Zakonodajalec lahko ob izdaji zakona ali drugega formalnega pravnega vira spregleda določena družbena razmerja, ki bi sicer morala biti pravno urejena, ali pa pride do pojava pravne neurejenosti, ko je formalni pravni vir že oblikovan. V obeh primerih govorimo o pravni praznini. Prav tako gre za pravno praznino, ko so nekateri pravni instituti le delno pravno urejeni. V teh primerih mora sodišče pravno praznino zapolniti s posamičnim pravnim aktom, kot je sodba. Ločimo notranje praznine v zakonih, klasične pravne praznine, pravne praznine v širšem pomenu besede in pravne praznine v prenesenem pomenu besede. V kazenskem pravu se pojavljajo predvsem notranje praznine v zakonih in pravne praznine v prenesenem pomenu besede. Pri notranjih gre za pravno neurejena mesta, katere je zakonodajalec v celoti predvidel, prav tako pa je predvidel način njihovega zapolnjevanja.⁷¹ Primer je opis kaznivega dejanja uničevanja gozdov (340. člen KZ-1). Prvi odstavek navaja: »Kdor zavestno v nasprotju s predpisi ali odredbami pristojnih organov v večjem obsegu krči ali seka na golo gozd ali ga kako drugače uničuje...«. Iz besed »ali ga kako drugače uničuje« je mogoče razbrati tovrstno pravno praznino, to pa sodišče zapolnjuje z analogijo *intra legem*, kjer pravno praznino zapolnimo s tem, ko ima neposredno neurejeni primer iste bistvene sestavine, kot so izrecno predvidene za neposredno urejeni primer. Pravne praznine v prenesenem pomenu besede pa so posledica splošnosti in abstraktnosti zakona, ki težko povsem določno predvidi, kakšna naj bo pravna odločitev v vselej enkratnem primeru.⁷²

Nasploh je v kazenskem postopku kreativnost sodišč omejena, saj tukaj velja pravilo zakonitosti "*nullum crimen nulla poena sine lege praevia*", ki ima podlago v ustavnem

⁷¹ Ustavno sodišče RS, Problemi opustitve zakonodajaca v ustavnosodni presoji, URL: http://www.confueconstco.org/reports/rep-xiv/report_Slovenia_sl.pdf#page=3&zoom=auto,-82,745,29.3.2015.

⁷² Ustavno sodišče RS, Problemi opustitve zakonodajaca v ustavnosodni presoji, URL: http://www.confueconstco.org/reports/rep-xiv/report_Slovenia_sl.pdf#page=3&zoom=auto,-82,745,29.3.2015.

načelu zakonitosti v kazenskem pravu. Prvi odstavek 28. člena Ustave RS⁷³ tako določa: »Nihče ne sme biti kaznovan za dejanje, za katero ni zakon določil, da je kaznivo, in ni zanj predpisal kazni, še preden je bilo dejanje storjeno.« Gre za pomembno ustavno načelo, ki ga teorija kazenskega prava povezuje tudi s prepovedjo analogije, in sicer *analogije iuris* in *analogije legis*.⁷⁴ Iz pregleda sodne prakse višjih in Vrhovnega sodišča RS od leta 2006 do 2014 je mogoče opaziti, da se tudi v tovrstnih sodnih postopkih sodišča srečujejo s pravnimi prazninami.

Primer je odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba I Ips 19/2006, kjer je najprej okrajno sodišče obsojenca zaradi nelegalnega izkopavanja gramoza, spoznalo za krivega nadaljevalnega kaznivega dejanja obremenjevanja in uničevanja okolja in prostora po prvem odstavku 333. člena KZ. Zoper pravnomočno sodbo je vrhovni državni tožilec vložil zahtevo za varstvo zakonitosti zaradi kršitve kazenskega zakona in predlagal, da se obsojenca oprosti omenjenega kaznivega dejanja. Zahtevo je obrazložil na naslednji način. Kaznivo dejanje obremenjevanja in uničevanja okolja je blanketno kaznivo dejanje, ki je lahko storjeno le s kršitvijo predpisov, ki urejajo varstvo okolja. Opis tega kaznivega dejanja mora vsebovati navedbo predpisa s področja varstva okolja in tudi vse okoliščine, s katerimi se opredeljujejo ravnanja storilca, katera se ne skladajo s temi predpisi in posledice, nastale zaradi protipravnega delovanja. Opis kaznivega dejanja obremenjevanja in uničevanja okolja in prostora po prvem odst. 333. člena KZ, kot predpis, ki ga je obsojenec kršil, navaja določbo 10. točke 5. člena Zakona o varstvu okolja, ta pa vsebuje samo zakonsko razlago pojma »povzročitelj obremenitve«, ne pa predpisa o varstvu okolja, ki ga je obsojenec s svojim ravnanjem kršil in zato opis ne vsebuje vseh zakonskih znakov navedenega kaznivega dejanja. Vrhovno sodišče se je z navedbami vrhovnega državnega tožilca strinjalo in je tako glede omenjenega kaznivega dejanja izdalo oprostilno sodbo.⁷⁵

V tem primeru se je sodišče srečalo s pravno praznino in ker je ni zapolnilo, je moralo slediti zahtevi vrhovnega državnega tožilca in obtoženega oprostiti očitane kaznivega dejanja. Tudi pri drugih primerih pravnih praznin v obravnavani sodni praksi je mogoče zaznati izredno pazljivost sodišč pri njihovem zapolnjevanju. Ob problematiki zapolnjevanja pravnih praznin, se je potrebno vprašati, ali je to težava sodišč ali

⁷³ Ur. l. RS, št. 33/1991, (28.12.1991).

⁷⁴ Ude Lojze, Pravo in vrednote: Uporabljanje pravnih pravil in vrednotenje v sodnih postopkih, v: Podjetje in delo, št. 6-7, 2001, str. 1091-1102. V članku Ude pojasni tudi razliko med obema analogijama, ko navaja, da je analogija *iuris*, določanje pravnega pravila iz pravnih načel, analogija *legis*, pa določanje pravnega pravila po podobnosti z zakonom.

⁷⁵ Odločba Vrhovnega sodišča RS, I Ips 19/2006 z dne 23.3.2006

zakonodajalca? Glede na to, da je sodišče tisto, ki se med sodnim postopkom s pravno praznino sreča in jo mora potem s posamičnim pravnim aktom zapolniti, je to vsekakor težava sodišč in manj težava zakonodajalca. Je pa zakonodajalec tisti, ki lahko z natančno formulacijo in prilagajanjem formalnih pravnih virov spreminjajočim se družbenim razmeram, prepreči, da do pravne praznine sploh pride.

4.5. Odmevne sodbe in mediji

Kar se tiče sodne prakse na obravnavano tematiko velja izpostaviti predvsem dve sodbi. Prva odmevna sodba je bila izrečena na Koprskem okrajnem sodišču, ko je sodnica Melita Černe upoštevala predlog tožilstva in za kaznivo dejanje mučenja živali izrekla enomesečno in tako tudi prvo zaporno kazen za to kaznivo dejanje v Sloveniji. Sodba je bila kasneje potrjena tudi na Višjem sodišču v Kopru. O tem primeru so poročali mnogi mediji, ki so z ogorčenjem opisovali ravnanje obsojenca, ki je zanemaril psa do te mere, da je bil tako shiran, da ni mogel več hoditi, prav tako pa je oslepel na obe očesi in zajedalci so ga skoraj pojedli. V takem stanju, ko je cvilil od bolečin in še komaj dihal, ga je odkrilo Obalno društvo proti mučenju živali, ki je zadevo predalo sodišču.⁷⁶

Zadnja leta lahko v javnih občilih zasledimo mnogo primerov mučenja živali. To ne pomeni, da je teh kaznivih dejanj toliko več kot v preteklosti, ampak, da se vedno bolj viša raven etične zavesti družbe, ki teži k vse bolj humanemu ravnanju z živalmi in tako pogosteje podaja tovrstne ovadbe. Kazenski zakonik daje dobro pravno podlago za zaščito živali pred mučenjem, vendar pa se pojavlja problem pri samem izvrševanju. Pogosto je sodna praksa sodišč v teh primerih premalo stroga in predpisuje le minimalne denarne kazni in pogojne zaporne kazni, zato je prej omenjeni primer vsekakor treba pozdraviti, v upanju, da gre za odprtje poti predpisovanju še strožjih kazni, torej tudi daljših zapornih kazni, kar bo vzgojno za storilce takih kaznivih dejanj zoper nedolžna in nemočna živa bitja. Prav tako je treba pozdraviti tudi vse pogostejše pojavljanje te problematike v medijih, saj lahko z ozaveščanjem javnosti pripomoremo k izboljšanju razmer na tem področju.⁷⁷

⁷⁶ Oste Bakal, Koper: izrekli prvo zaporno kazen za mučenje živali v Sloveniji, URL: <http://www.delo.si/novice/kronika/koper-izrekli-prvo-zaporno-kazen-za-mucenje-zivali-v-sloveniji.html>, 23.5.2015.

⁷⁷ Klinc Helena, Možnost odvzema živali, v: Pravna praksa, št. 16-17, GV Založba, 2013 str. 23.

Druga odmevna sodba je sodba Vrhovnega sodišča RS VS I Ips 96/2000, kjer je obtoženi bil oproščen storitve kaznivega dejanja obremenjevanja in uničevanja okolja ter prostora po 333. členu KZ. Tožilstvo je zahtevalo obsodbo obtoženega za storitev prej omenjenega kaznivega dejanja iz malomarnosti, s tem ko je zaradi prehitre vožnje povzročil prometno nesrečo, kjer je prišlo do izlitja plinskega olja v naravo. 333. člen KZ je blanketno kaznivo dejanje, ki se lahko stori samo s kršitvijo predpisov, ki urejajo varstvo okolja, obtoženi pa s prometno nesrečo ni kršil teh predpisov, ampak le predpise o varnosti cestnega prometa. S tako obrazložitvijo je sodišče izreklo oprostilno sodbo. Tožilstvo je vztrajalo, da je mogoče storiti kaznivo dejanje po 333. členu KZ ne samo s kršitvijo predpisov, ki urejajo varstvo okolja, temveč tudi s kršitvijo drugih predpisov, torej tudi s kršitvijo določb s področja cestnoprometnih predpisov, vendar s tem argumentom niso bili uspešni. Obtoženi torej kljub malomarni povzročitvi prometne in potem posledično okoljske nesreče, za slednjo ni odgovarjal. Taka sodna rešitev kaže na to, da Slovenija z izvedbo kazenskopravne zakonodaje v praksi ne more dosegati popolnih učinkov.⁷⁸ Kazenskopravno varstvo okolja se torej pogojuje s kršitvijo upravnopravnih predpisov, kar narekuje opis vsakega dejanja kot pravni dejanski stan, kar je na področju varstva okolja zelo kompleksno. In ker je z upravnopravno zakonodajo s tega področja težko napolnit blanketno normo, prihaja do prepada med cilji in smislom kazenskopravnega varstva okolja, saj lahko povzročitev škode okolju nastane na različne načine.⁷⁹

Pri spremljanju medijev in njihovega poročanja o tovrstni kriminaliteti, je mogoče razbrati določene značilnosti. Prva je ta, da se poročanje o okoljski problematiki osredotoča na dogodek in njegovo dramatično predstavitev, z namenom šokirat in pritegnit bralce. Druga značilnost se kaže v močnih vizualnih elementih, ki spremljajo poročanje. Tretja značilnost je 24-urni dnevni cikel, s katerim je običajno povezano pisanje novic, medtem ko okoljska problematika zahteva daljše procese, ki se ponavadi rešujejo zelo počasi. Zadnja značilnost, ki pa ima verjetno največjo težo, pa je dejstvo, da imajo množični mediji velik vpliv na oblikovanje javnega mnenja o okoljski kriminaliteti in varstvu okolja. Zato je pomembno, da obravnavane dogodke realno

⁷⁸ Odločba Vrhovnega sodišča RS, VS I Ips 96/2000 z dne 17.4.2003

⁷⁹ Repas Martina, Knez Rajko, Hojnik Janja, Skupna politika kazenskih pregonov EU-pilotski primeri varstva okolja, Intelektualne lastnine in iger na srečo, v: Pravniki št. 130, 2013, str. 72, 73.

predstavijo in pri tem uporabljajo pravilno terminologijo, za kar je potrebno sodelovanje s kriminologi in okoljskimi strokovnjaki.⁸⁰

Pregled člankov od leta 2005 do 2010 v Delu, Večeru in Dnevniku, najbolj branih časopisih v Sloveniji, je pokazal, da je okoljska kriminaliteta vse bolj aktualna tema v slovenskih medijih. Število objavljenih člankov je mogoče razbrati iz Tabele 5. V navedenem obdobju so omenjeni tiskani mediji najpogosteje pisali o naslednjih kaznivih dejanjih zoper okolje: mučenje živali, divji lov, napadi psov na ljudi, divje in domače živali, množični pomori rib zaradi razlitij v vode, uhajanje strupenih snovi v vodo ali zemljo, požari v industrijskih obratih, ki obdelujejo odpadke. Vsebinska analiza tovrstnih medijskih objav je pokazala, da področje varstva okolja ter okoljskih groženj slovenski novinarji dobro poznajo in pri poročanju uporabljajo strokovno terminologijo, kot je opredeljena v predpisih. Prav tako ni zaznati napačnega ali zavajajočega poročanja o tovrstni kriminaliteti, tudi samega namernega pretiravanja ni veliko, je pa iz poročanj mogoče razbrati, da se tudi novinarji postavljajo na stran okolja in se tudi sami zavzemajo za njegovo zaščito.⁸¹

Na tem mestu pa je potrebno glede poročanja slovenskih množičnih medijev podati tudi kritiko. Ti namreč, kadar gre za ekološko kriminaliteto svoje vloge o ozaveščanju javnosti ne jemljejo dovolj resno in tako o določenih primerih tovrstnih kaznivih dejanj, ki niso tako zanimivi za javnost, sploh ne poročajo, ali pa zelo pomanjkljivo. Npr. na naslovnica časopisov se primeri ekološke kriminalitete zelo redko pojavljajo. S tem je povezan tudi problem težke konceptualizacije ekološke kriminalitete ter nedojemanje javnosti o njeni dejanski nevarnosti. Da bi se dosegla višja raven splošnega razumevanja področja kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine, bi bilo potrebno tesnejše sodelovanje ekoloških kriminologov in novinarjev.

⁸⁰ Eman Katja, Meško Gorazd, Ekološka kriminaliteta in varovanje okolja-multidisciplinarne perspektive, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana 2012, str. 251.

⁸¹ Eman, Katja, Meško, Gorazd, Ekološka kriminaliteta in varovanje okolja-multidisciplinarne perspektive, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana 2012, str. 251.

5. SKLEP

V Sloveniji se s posledicami uničevanja in izkoriščanja okolja zadnja leta vse bolj spoprijemamo ter iščemo uporabne rešitve. Kazenskopravno sankcioniranje pri preprečevanju degradacije okolja prinaša napredek, kar je tudi sklepna ugotovitev moje diplomske naloge. Formalna analiza sodne prakse kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine me je pripeljala do zaključka, da imamo v Sloveniji zelo nizek delež podanih tovrstnih ovadb v primerjavi z vsemi kazenskimi ovadbami, vzrok pa leži predvsem v odsotnosti subjekta, ki bi se boril zase, saj je pri teh kaznivih dejanjih objekt varstva okolje in ne posameznik. Sodišča so pretekla leta največkrat obravnavala nezakonito izkopavanje gramoza, ki spada pod kaznivo dejanje obremenjevanja in uničevanja okolja (332. člen KZ-1), ko je prišlo do strožjih ukrepov na tem področju pa se je tovrstna kriminaliteta zmanjšala in v ospredje so stopile ovadbe zaradi kaznivega dejanja mučenja živali, kar sovпада s vse večjim zgražanjem javnosti nad to kriminaliteto in vse večjo težnjo po humanem ravnanju z živalmi. Število vloženih obtožb glede na število ovadb kaže na učinkovito delo državnih tožilcev, saj je malo zavrženih, nerešenih ovadb in ovadb, kjer tožilci odstopijo od pregona. Kar se tiče dejanske kriminalitete, je dvaintrideseto poglavje kazenskega zakonika, verjetno poglavje, kjer je razkorak med pravnim in dejanskim stanjem največji, saj je število ovadb daleč od dejanske kriminalitete. Večina sodb se konča obsodilno in ta odstotek vedno bolj raste, torej sodišča okoljsko kriminaliteto obravnavajo vse bolj kritično, kar kaže visoko stopnjo zavedanja pomembnosti ohranitve okolja ter njegovega vpliva na človekovo kakovost življenja. Večina postopkov se zaključi na prvi stopnji, primeri, ki jih obravnavajo višja sodišča in Vrhovno sodišče pa se v večini primerov končajo obsodilno, kar še dodatno potrjuje vse bolj ekocentrični pristop sodišč.

Iz vsebinske analize sodne prakse kaznivih dejanj zoper okolje, prostor in naravne dobrine, je mogoče razbrati, da sodišča pri presojanju dokazov uporabljajo predvsem nacionalne vire, pri vprašanju benevolentnosti, pa okoljski interes postavljajo pred ekonomskega. Glede uporabe načel sledijo predvsem načelu odgovornosti povzročitelja, pri zapolnjevanju pravnih praznin pa ravnajo zelo previdno, saj so omejena s prepovedjo analogije. Kar se tiče medijev in njihovega poročanja, jim je potrebno priznati dovolj veliko mero kritičnosti, na drugi strani pa očitati premalo prispevkov na okoljsko temo, ki se ji tako pripisuje premajhen pomen v primerjavi z drugimi medijsko odmevnimi novicami.

Rezultat celotne analize torej kaže napredek. Število ovadb tovrstne kriminalitete, sicer zadnja leta pretirano ne narašča, vendar jih vedno več dobi sodni epilog, kar pomeni tudi vse večjo aktivnost sodišč in tožilcev na tem področju, to pa vodi v obsodilne sodbe, kjer so povzročitelji kaznovani, kar pa ima poleg kaznovalnega tudi zastraševalni učinek. Ob splošnem napredku, pa je na tem področju mogoče zaznati tudi pomanjkljivosti.

Varstvo okolja v Sloveniji je dokaj močno regulirano, vendar je mogoče zaznati vsesplošen dvom o življenju nacionalne družbe v zdravem okolju. Zakonodajalec je sicer naredil veliko, da bi spremenil antropocentristični odnos do okolja, vendar zakonodaja sodni praksi ne omogoča dovolj proaktivne razlage in tako okoljska kriminaliteta z veliko maneverskega prostora še vedno ogroža okolje in stanje v državi.

Problemi, ki bi se jih moral zakonodajalec lotiti, so predvsem nedoločna terminologija, blanketna narava kazenskopravnih norm ter številčnost in razdrobljenost zakonskih in podzakonskih okoljevarstvenih določb, saj vse to vodi do težave pri dokazovanju protipravnosti.⁸²

Pojavlja pa se tudi problem pri odkrivanju in pregonu okoljskih kaznivih dejanj. Policija in tožilstvo, predvsem zaradi slabe organiziranosti pri pregonu nista dovolj učinkovita. Dobra ideja bi bila morda specializirana policija, ki bi lahko pomagala tožilstvu pri pregonu in učinkovito izvajala nadzor nad okoljsko zakonodajo. Ni pa dovolj le kaznovanje in zastraševanje, temveč tudi aktivno sodelovanje v razvojni ekološki politiki, ki odpira in daje odgovore na okoljevarstvena vprašanja, krepi zavest o učinkih onesnaževanja na človekovo življenje in zdravje ter s težnjo po varovanju življenjskih danosti misli tudi na bodoče rodove.

EKOSVET

Nemočna sem.

Kot list na veji,

ki ga odpihne veter.

Kot drobna mravlja,

ki jo zalije voda.

Kot hrošč,

⁸² Eman Katja, Bele Ivan, Refleksija o kazenskopravnem varstvu okolja v Republiki Sloveniji, Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Mariboru, 2011.

ki pade na hrbet
in se ne zna obrniti
na pravo stran.

Nemočna sem.
Kot bitje,
ki je nevedno
in naivno.
Ki slepo verjame
in sledi ljudem.
Ki upa v nemogoče.

Ki sanja.
Sanja o svetu,
ki je drugačen.
O svetu,
kjer je človek v sožitju z naravo.
Svetu,
kjer ni pomembna družba
in ni pomemben posameznik.

Svetu,
kjer niso božanstva
v človeški podobi.
Kjer je vso čaščenje
usmerjeno v naravo.
Kjer narava ni vir
človeškega izkoriščanja
temveč spoštovanja in pokore.
To je svet v katerem želim živeti.

To je ekosvet.

6. BIBLIOGRAFIJA

Strokovna literatura

- Ambrož Matjaž, Jenull Hinko, Kazenski zakonik KZ-1 z novelama KZ-1A in KZ-1B, z razširjenimi uvodnimi pojasnili, GV založba, 2012.
- Bele Ivan, Desinger Mitja, Jakulin Vid, Kazenski zakonik KZ-1 in KZ-UPB1 z uvodnimi pojasnili, GV založba, Ljubljana 2008.
- Desinger Mitja, Kazenski zakonik: s komentarjem: posebni del, GV Založba, Ljubljana, 2002
- Eman Katja, Meško, Gorazd, Ekološka kriminaliteta in varovanje okolja- multidisciplinarnе perspektive, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana 2012.
- Eman Katja, Bele Ivan, Refleksija o kazenskopravnem varstvu okolja v Republiki Sloveniji, Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Mariboru, 2011.
- Lilijana Selinšek, Kazensko pravo: Splošni del in osnove posebnega dela, GV Založba, 2007.
- Pličanič Senko, Temelji ekološkega prava, kako uzakonit zmernost pri človekovih odnosih z živalmi, rastlinami in neživim svetom, Cankarjeva založba, 2003.
- Strojnj Tone, Uvod v pravo okolja, Delavska enotnost, Ljubljana 1987.

Članki

- Bučar-Ručman Aleš, Okoljska kriminaliteta skozi pogled zelene kriminologije, v: Revija za kriminalistiko in kriminologijo, št. 60, 2009, str. 118-130.
- Dežman Zlatko, Kazenskopravno varstvo človekovega naravnega okolja, v Pravna praksa, št. 290, 1993 str. 22.
- Eman Katja, Ekološka kriminaliteta v kriminologiji: razvoj nove veje kriminologije v Sloveniji, v: Revija za kriminalistiko in kriminologijo, številka 62, 2011, str. 312.
- Eman Katja, Vpliv ekonomske krize na gibanje ekološke kriminalitete v Sloveniji, v: Revija za kriminalistiko in kriminologijo, številka 64, 2013, str. 359.
- Florjančič Damijan, Kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine v KZ-1 (po noveli KZ-1B), v: Pravna Praksa, št. 37, GV Založba, 2012, str. 17.

- Gostič Štefan, Kazniva dejanja, povezana z ogroženimi rastlinskimi in živalskimi vrstami, v: Pravna praksa, št. 28, GV Založba, 2000 str. 42.
- Klinc Helena, Možnost odvzema živali, v: Pravna praksa, št.16-17, GV Založba, 2013, str. 23.
- Repas Martina, Knez Rajko, Hojnik Janja, Skupna politika kazenskih pregonov EU-pilotski primeri varstva okolja, Intelktualne lastnine in iger na srečo, v: Pravniki, št.130, 2013, str. 69-76.
- Selinšek Lilijana, Kazenskopravno varstvo okolja in naravnih dobrin-izziv ali nuja?, v: Pravniki, št. 9-12, 2003, str. 667-668.
- Ude Lojze, Pravo in vrednote: Uporabljanje pravnih pravil in vrednotenje v sodnih postopkih, v: Podjetje in delo, št. 6-7, 2001, str. 1091-1102.
- Zaupanje je dobro, nadzor je še boljši, v Pravna praksa, 2011, št. 47, str. 29.

Pravni viri

- Direktiva 2008/99/ES o kazenskopravnem varstvu okolja, UL L 328, 6. december 2008.
- Kazenski zakonik, KZ, Ur. l. RS, št. 63/1994, (13.10.1994), št. 70/1994, (11.11.1994), št. 23/99, (8.4.1999), št. 40/04 (20.4.2004).
- Kazenski zakonik, KZ-1, Ur. l. RS, št. 55/2008, (4.6.2008), št. 66/08, (1.7.2008), št. 39/09, (26.5.2009), št. 91/11, (14.11. 2011).
- Kazenski zakonik, KZ-1B, Ur. l. RS, št. 50/2012, (29.6.2012).
- Ustava RS, Ur. l. RS, št. 33/1991, 28.12.1991.
- Zakon o divjadi in lovstvu, ZDlov-1, Ur. l. RS, št. 16/2004, (20.2.2004), št. 17/08, (19.2.2008).
- Zakon o gozdovih, ZG, Ur. l. RS, št. 30/1993, (10.6.1993), št. 67/02, (26.7.2002), št. 110/07, (3.12.2007), št. 106/10, (27. 12. 2010), št. 63/13, (26.7.2013), št. 101/13, (9.12.2013), št. 17/14, (7.3.2014), št. 24/15, (10.4.2015).Ur. l. RS, št. 0100-74/93, 10.6.1993.
- Zakon o ohranjanju narave, ZON, Ur. l. RS, št. 56/99, (13.7.1999), št. 31/2000, (7.4.2000), št. 119/02, (30.12 2002), št. 41/04, (22.4.2004). ZON-C, Ur. l. RS, št. 003-02-6/2014-7, 23.6.2014.
- Zakon o prekrških, ZP-1, Ur. l. RS, št. 7/03, (23.1.2003), št. 86/04, (5.8.2004), št. 44/05, (5.5.2005), št. 40/06, (14.4.2006), št. 51/06, (18.5.2006), št. 115/06,

- (10.11.2006), št. 17/08, (19. 2. 2008), št. 21/08, (29.2.2008), št. 108/09, (28.12.2009), št. 9/11, (11.2.2010).
- Zakon o sodiščih, ZS, Ur. l. RS, št. 19/94, (13.4.1994), št. 45/95, (4.8.1995), št. 38/99, (21.5.1999), št. 28/00, (30.3.2000), št. 73/04, (5.7.2004), št. 23/05, (10.3.2005), št. 72/05, (29.7.2005), št. 100/05, (10.11.2005), št. 127/06, (7.12.2006), št. 27/07, (26.3.2007), št. 67/07, (27.7.2007), št. 94/07, (16.10.2007).
 - Zakon o varstvu okolja, ZVO-1, Ur. l. RS, št. 41/2004, (22. 4. 2004), št. 20/06, (24.2.2006).
 - Zakon o vodah, ZV-1, Ur. l. RS, št. 67/02, (26.7.2002), št. 57/08, (10.6.2008), št. 57/12, (27.7.2012), št. 100/13, (6.12.2013), št. 40/14, (3.6.2014).
 - Zakon o zaščiti živali, ZZZiv, Ur. l. RS, št. 98/99, (3.12.1999), št. 126/03, (18.12.2003), št. 14/07, (16.2.2007), št. 23/13, (18.3.2013).
 - Zakon o veterinarstvu, ZVet-1, Ur. l. RS, št. 33/2001, (5.5.2001).

Odločbe

- Odločba Ustavnega sodišča RS: Odl. U-I-134/11.
- Odločba Vrhovnega sodišča RS: VS I Ips 96/2000, z dne 17.4.2003.
- Odločba Vrhovnega sodišča RS: VS I Ips 19/2006, z dne 23.3.2006.

Spletne strani

- Društvo Ekologi brez meja, Splošno o projektu Očistimo Slovenijo 2012, URL; <http://www.ocistimo.si/Splosno-o-projektu-Ocistimo-Slovenijo-2012.aspx>, 29.5.2015.
- Mreža nevladnih organizacij za trajnostni razvoj, Poziv okoljskim nevladnim organizacijam k pridobivanju statusa v javnem interesu, URL: <http://www.planbz slovenijo.si/novice/poziv-okoljskim-nevladnim-organizacijam-k-pridobivanju-statusa-v-javnem-interesu>, 4.4.2015.
- Oste Bakal, Koper: izrekli prvo zaporno kazen za mučenje živali v Sloveniji, URL: <http://www.delo.si/novice/kronika/koper-izrekli-prvo-zaporno-kazen-za-mucenje-zivali-v-sloveniji.html>, 23.3.2015.

- Poročila o delu državnih tožilcev od leta 2008 do 2014, URL: http://www.dtrs.si/sl/vrhovno_drzavno_tozilstvo/porocila_o_delu_drzavnih_tozilcev/ in Statistični urad RS, 20.5.2015.
- Ustavno sodišče RS, Problemi opustitve zakonodajalca v ustavosodni presoji, URL: http://www.confuconstco.org/reports/report_Slovenia_sl.pdf#page=3&zoom=auto,-82,745, 29.3.2015.